

Instytut Rozwoju Gospodarczego

**SZKOŁA GŁÓWNA HANDLOWA
W WARSZAWIE**

Elżbieta Adamowicz
Konrad Walczyk
Piotr Szajner

**KONIUNKTURA W ROLNICTWIE
I kwartał 2016**

ISSN 2392-3741

Badanie okresowe nr 110

BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO SGH

Rada Programowa:

Elżbieta Adamowicz (przewodnicząca), Joanna Klimkowska (sekretarz), Andrzej Kowalski, Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, Janusz Stacewicz, István János Tóth

Komitety Redakcyjny i adres Redakcji:

Konrad Walczyk (Redaktor Naczelny)

Elżbieta Adamowicz

Piotr Szajner

Anna Jacygrad

02-513 Warszawa, ul. Madalińskiego 6/8

www.sgh.waw.pl/irg

Wydawnictwo:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

02-554 Warszawa, al. Niepodległości 162

Opracowanie powstało w wyniku wspólnych badań Instytutu Rozwoju Gospodarczego SGH z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MNiSW

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2016

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISSN 2392-3741

SPIS TREŚCI

I.	OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA.....	4
II.	WYNIKI SZCZEGÓŁOWE	6
	1) Wskaźnik koniunktury	6
	2) Przychody pieniężne.....	9
	3) Oszczędności	12
	4) Zadłużenie	15
	5) Zakupy nawozów mineralnych	18
	6) Zakupy pasz treściwych.....	21
	7) Zakupy środków ochrony roślin.....	24
	8) Inwestycje w maszyny i urządzenia.....	27
	9) Inwestycje w budynki i budowle	30
	10) Dostępność kredytów preferencyjnych	33
	11) Zamiar wzięcia kredytu	36
	12) Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego	39
	13) Zaciągnięcie kredytu rynkowego	42
	14) Nastroje gospodarstw rolnych	45
	15) Znaczenie dopłat UE względem uzyskanych przychodów	48
III.	SUMMARY	50
IV.	KONIUNKTURA W ROLNICTWIE W 2015 R.	51

I. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA¹

1. W pierwszym kwartale 2016 r. koniunktura w polskim rolnictwie pogorszyła się. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGAGR) obniżyła się o 4,4 punktu, z poziomu -10,8 pkt. do -15,2 pkt. Zaważył na tym spadek przychodów z produkcji rolnej, większy od spodziewanego. Wartość wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych, jednej z dwóch składowych wskaźnika koniunktury, zmniejszyła się o 7,5 pkt., z poziomu -13,7 pkt. do -21,2 pkt. Wartość wskaźnika zaufania, drugiej składowej wskaźnika koniunktury, wzrosła o 1,9 pkt. Pomimo więc spadku przychodów gospodarstw rolnych nastroje rolników poprawiają się. Poprawa ta wydzwignęła wskaźnik koniunktury na wyższy poziom; gdyby wartość wskaźnika zaufania nie zmieniła się (względem IV kwartału 2015 r.), wskaźnik koniunktury przyjąłby wartość o 0,6 punktu niższą. Zanotowany spadek wartości wskaźnika koniunktury jest mniejszy od średniego dla pierwszych kwartałów z lat 2000-2016 (wynosi on 6,4 pkt.). Jeśli zważyć, że zarówno wskaźnik ogólny jak i wskaźniki cząstkowe są tylko nieznacznie niższe niż rok temu, o odpowiednio: 1,2, 0,9 i 1,4 pkt., to można stwierdzić wygasanie niekorzystnego oddziaływania czynników cyklicznych, trwającego od blisko dwóch lat, uwidaczniające się w wypłaszczającej się linii przebiegu cyklicznego składnika wskaźnika koniunktury. Krótko mówiąc, pogorszenie się koniunktury w rolnictwie nie jest zaskoczeniem – w historii jej badania przez IRG SGH wskaźnik koniunktury zawsze notował spadki o tej porze roku – ale jest ono płytsze niż zazwyczaj za sprawą rosnącego optymizmu wśród rolników.

2. Pogorszenie koniunktury odnotowano we wszystkich badanych przekrojach, z wyjątkiem gospodarstw zajmujących się rozmnażaniem roślin. Największe spadki wskaźnika koniunktury zarejestrowano w gospodarstwach największych, o powierzchni pow. 50 ha (o 5,5 pkt.), położonych w makroregionie południowym (o 13,4 pkt.), zajmujących się chowem i hodowlą zwierząt (o 9,2 pkt.), prowadzonych przez rolników młodych, poniżej 30 roku życia (o 5,9 pkt.), z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym (o 6,5 pkt.).

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych obniżyła się aż o 25,3 pkt. W porównaniu z I kwartałem 2015 r. saldo jest niższe o 7,8 pkt. Zasadniczym powodem pogorszenia się salda przychodów pieniężnych są niskie ceny skupu produktów rolnych. Wprawdzie w styczniu 2016 r. w porównaniu ze styczniem 2015 r. odnotowano wzrost cen skupu kukurydzy (o 21,5 %), owsa (18,3 %), żyta (5,7 %) oraz duży sezonowy wzrost cen skupu ziemniaków (31,5 %), ale nadal bardzo niskie są ceny skupu produktów zwierzęcych; ceny skupu mleka spadły o 9,5 %, drobiu o 7 %, a żywca wieprzowego o 2 %.

Spadek wartości salda zanotowano we wszystkich badanych grupach gospodarstw rolnych, z wyjątkiem zajmujących się rozmnażaniem roślin (jedyna grupa, która informuje o wzroście przychodów). Największy spadek wartości salda zanotowano w gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha (o 37 pkt.), położonych w makroregionie północnym (o 38,8 pkt.), zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 43 pkt.), prowadzonych przez osoby powyżej 60 roku życia (o 43,9 pkt.), z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (o 29,1 pkt.). Rolnicy spodziewają się spadku przychodów w kolejnym kwartale, lecz znacznie mniejszego niż obecnie.

4. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o oszczędności gospodarstw rolnych również spadła (o 16,2 pkt.). Zmiana rok do roku wyniosła -9,6 pkt. Głównym powodem zmniejszenia się oszczędności były niższe przychody przy względnej stabilizacji kosztów gospodarowania. Kwartałny spadek salda zanotowano we wszystkich badanych grupach gospodarstw rolnych, z wyjątkiem

¹ Szczegółowy opis metod badawczych i wzory kwestionariuszy zamieszczono na stronie internetowej IRG SGH: http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Documents/metoda_badawcza.pdf.

zajmujących się rozmnażaniem roślin. Największy spadek wartości salda zanotowano w gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha (o 28,3 pkt.), położonych w makroregionie południowym (o 27,6 pkt.), zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 25,5 pkt.), prowadzonych przez osoby w wieku 46-60 lat (o 17,9 pkt.), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 18,8 pkt.). Rolnicy przewidują, że ich oszczędności skurczą się także w kolejnym kwartale, lecz będzie to spadek mniejszy niż w obecnym.

5. Pomimo spadku przychodów i oszczędności stan zadłużenia gospodarstw rolnych poprawił się. Wartość salda odpowiedzi na to pytanie jest niższa niż przed kwartałem o 10,4 punktu (w przypadku tego pytania spadek salda oznacza polepszenie sytuacji). W porównaniu z I kwartałem 2015 r. jest jednak wyższa o 2,5 pkt. Zmniejszenie się zadłużenia odnotowano we wszystkich badanych grupach gospodarstw rolnych, z wyjątkiem zajmujących się uprawą roślin wieloletnich. Rolnicy spodziewają się pogorszenia się stanu ich zadłużenia w następnym kwartale.

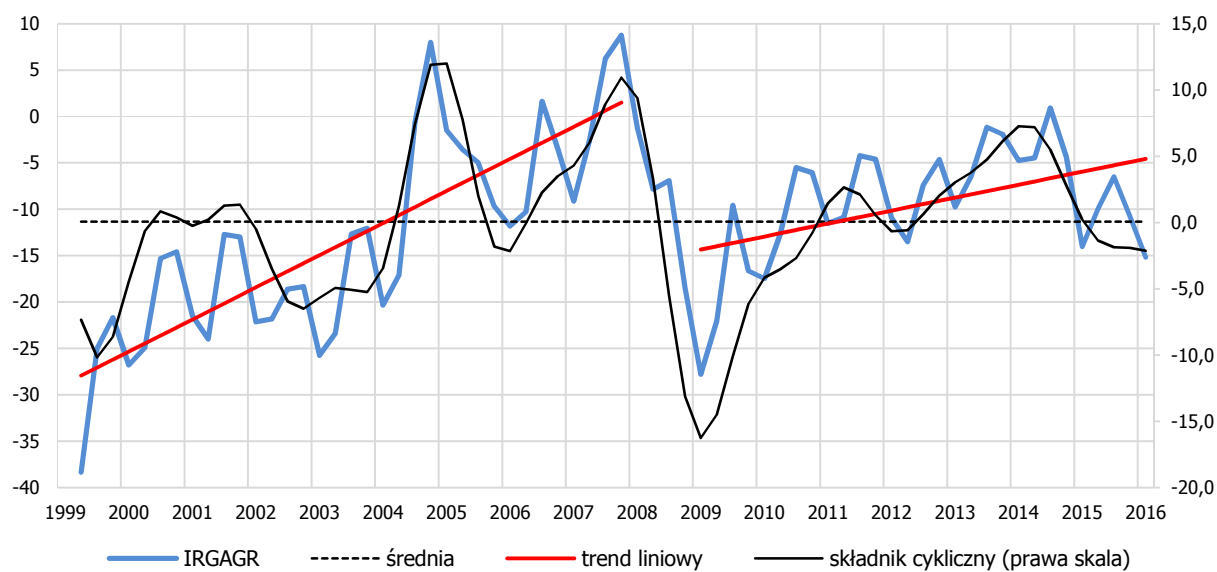
6. Zwiększają się wydatki na zakup obrotowych środków produkcji roślinnej (wartość sald odpowiedzi na pytanie o wielkość zakupów nawozów mineralnych wzrosła o 2,7 pkt., a środków ochrony roślin o 4,1 pkt.), maleją zaś wydatki na produkcję zwierzęcą (wartość salda obniżyła się o 2,9 pkt.).

7. Wzrastają nakłady inwestycyjne na maszyny i urządzenia rolnicze (odsetek gospodarstw, które je poniosły zwiększył się o 2,5 pkt. proc.), a maleją inwestycje w budynki i budowle (odsetek gospodarstw rolnych, które ich dokonały zmniejszył się o 2,2 pkt. proc.).

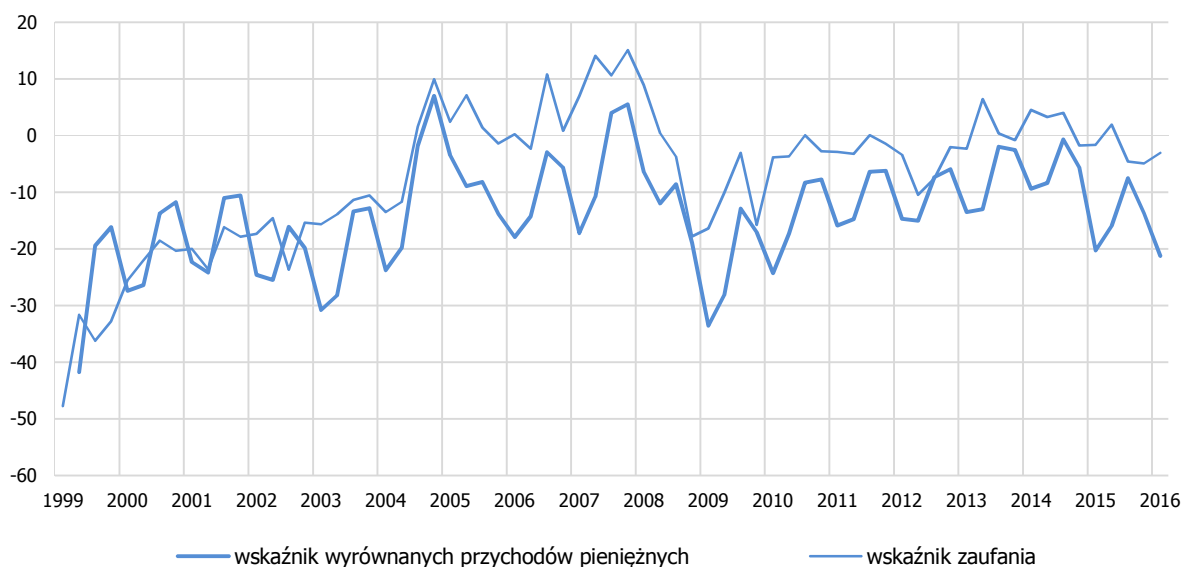
8. Spadek przychodów własnych z produkcji zmusza rolników do sięgania po zewnętrzne środki finansowe. Odsetek gospodarstw rolnych, które zaciągnęły kredyt preferencyjny, wzrósł o 2,0 pkt. proc., a na warunkach rynkowych o 3,4 pkt. proc. Podaż kredytów udzielanych na warunkach preferencyjnych nie uległa zmianie. Maleje natomiast znaczenie dopłat bezpośrednich z funduszy UE w finansowaniu produkcji rolnej. Wartość salda odpowiedzi na to pytanie zmniejszyła się w ciągu ostatnich 5 lat ponad dwukrotnie i wynosi obecnie 16,8 pkt. Produkcja rolna w coraz większym stopniu finansowana jest z wygospodarowanej nadwyżki lub kredytem.

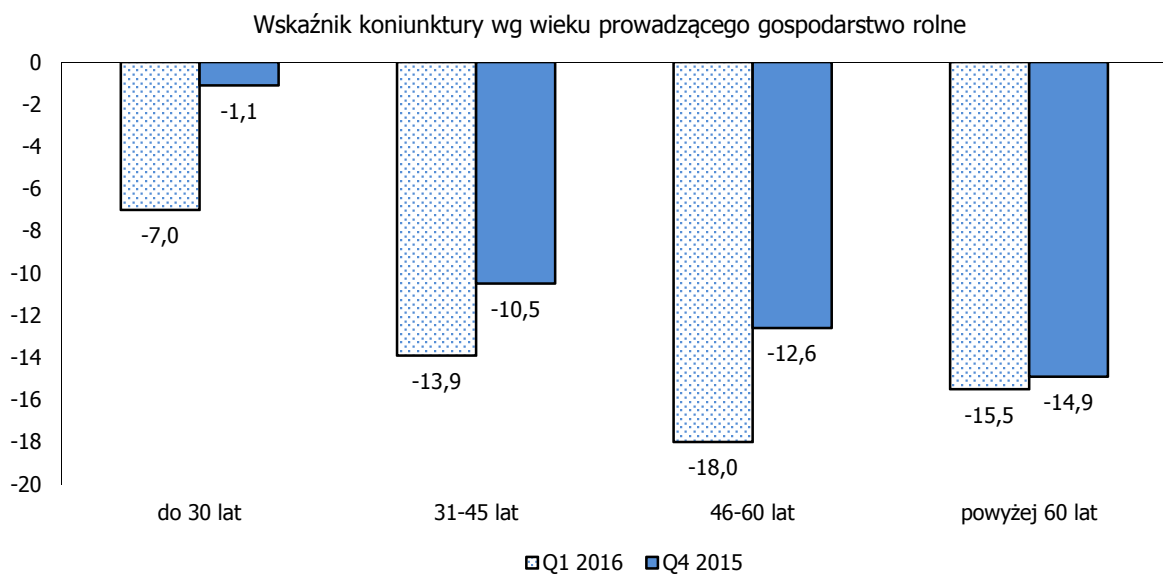
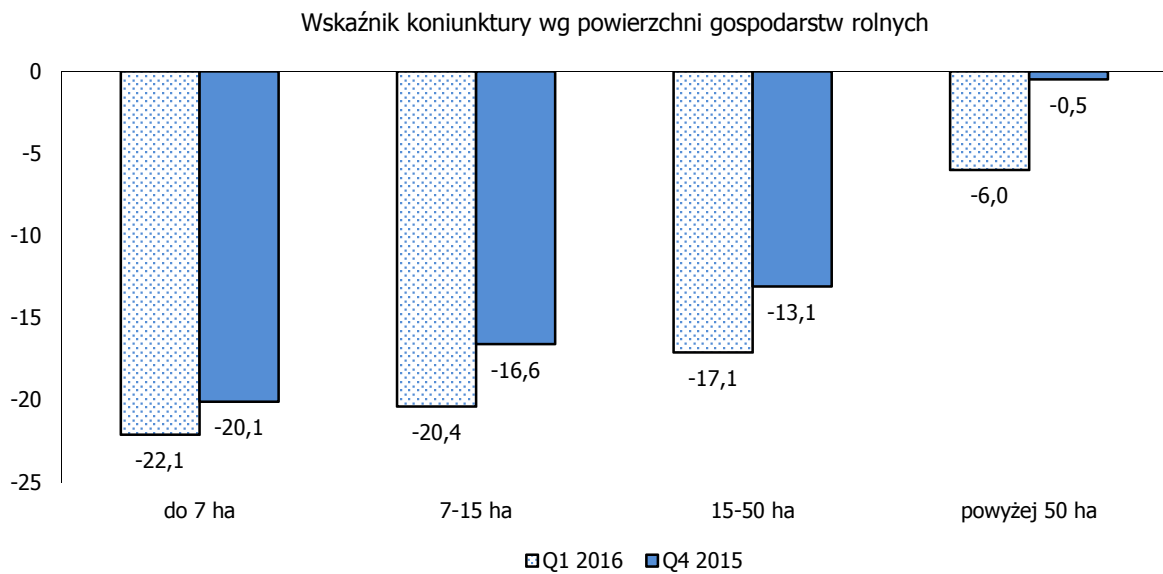
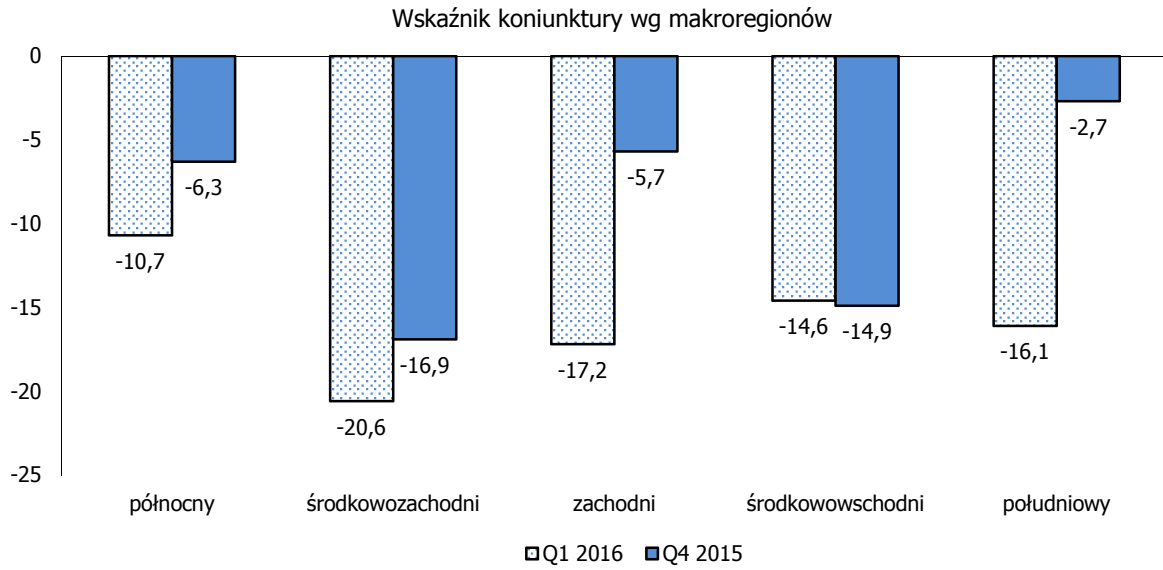
II. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

1. Wskaźnik koniunktury w rolnictwie

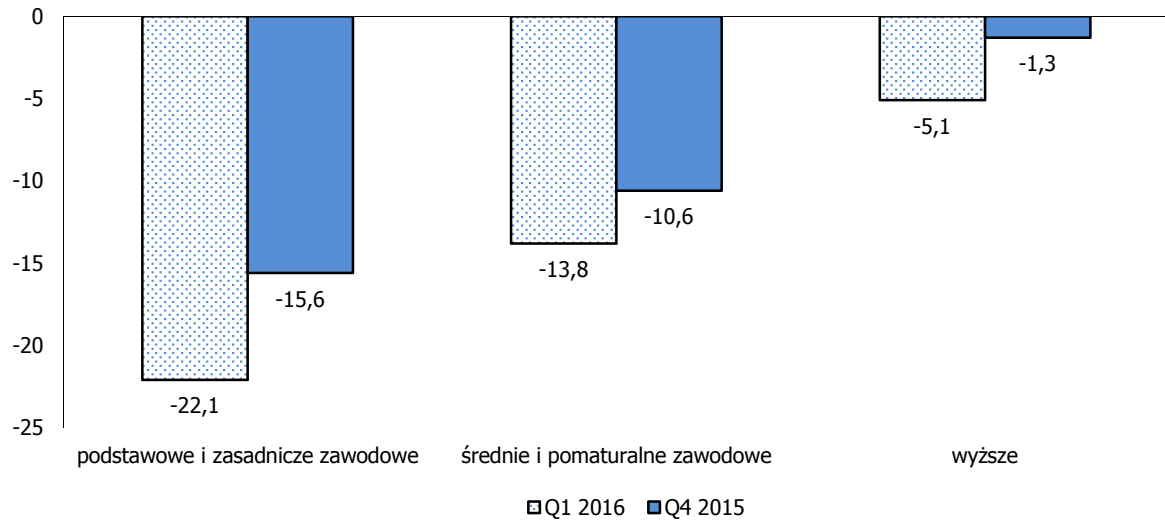

	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-5,7	-20,3	-15,9	-7,5	-13,7	-21,2
2. wskaźnik zaufania	-1,8	-1,6	2,0	-4,6	-4,9	-3,0
wskaźnik koniunktury ($1 \cdot x_{\frac{2}{3}}^2 + 2 \cdot x_{\frac{1}{3}}^1$)	-4,4	-14,0	-10,0	-6,5	-10,8	-15,2

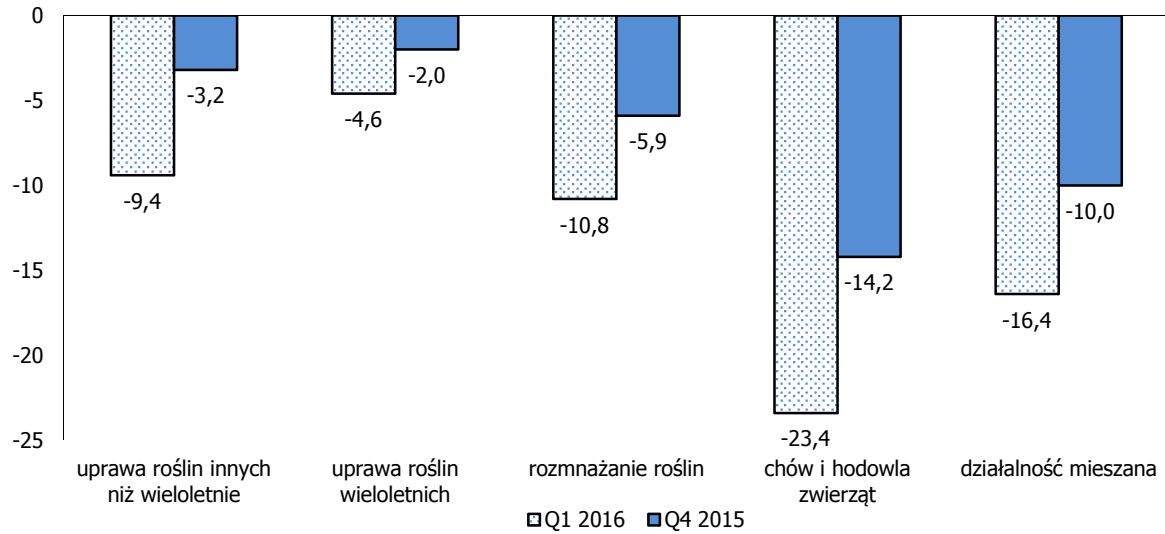

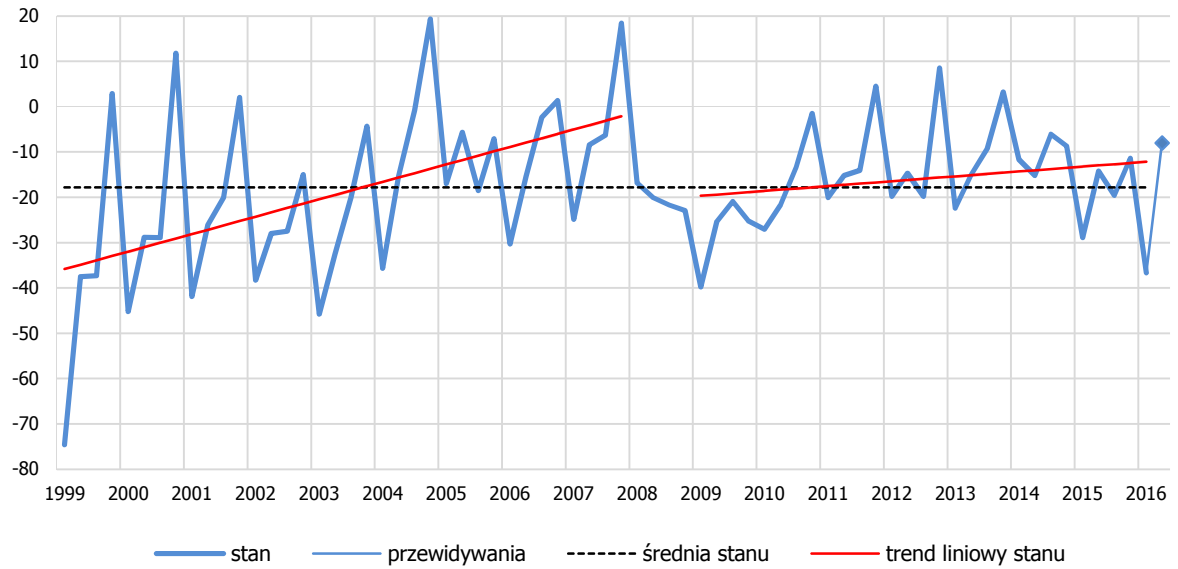
Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

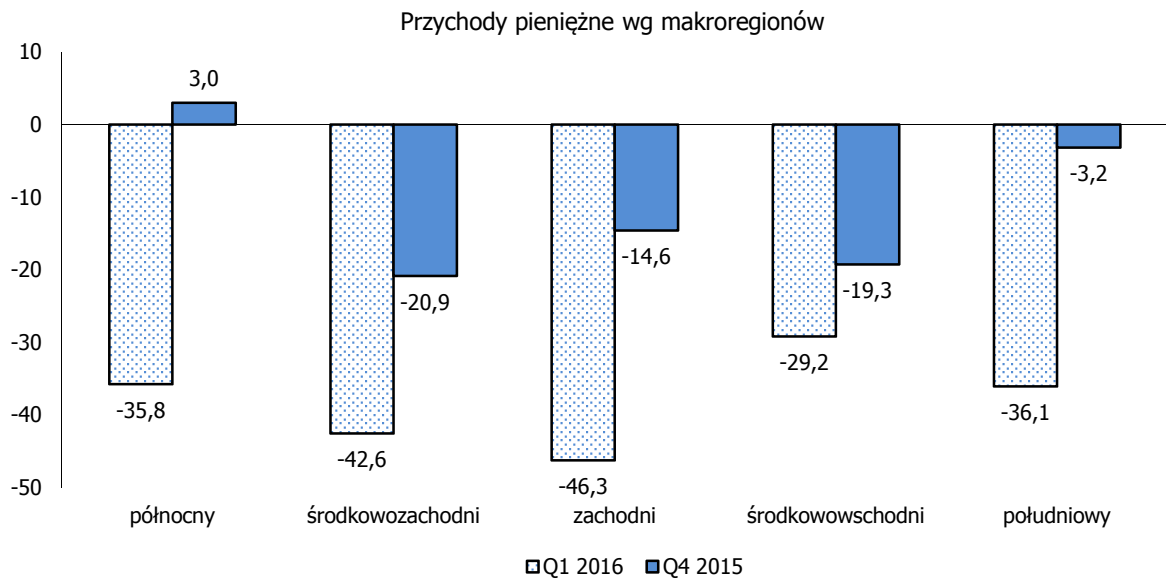
Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007

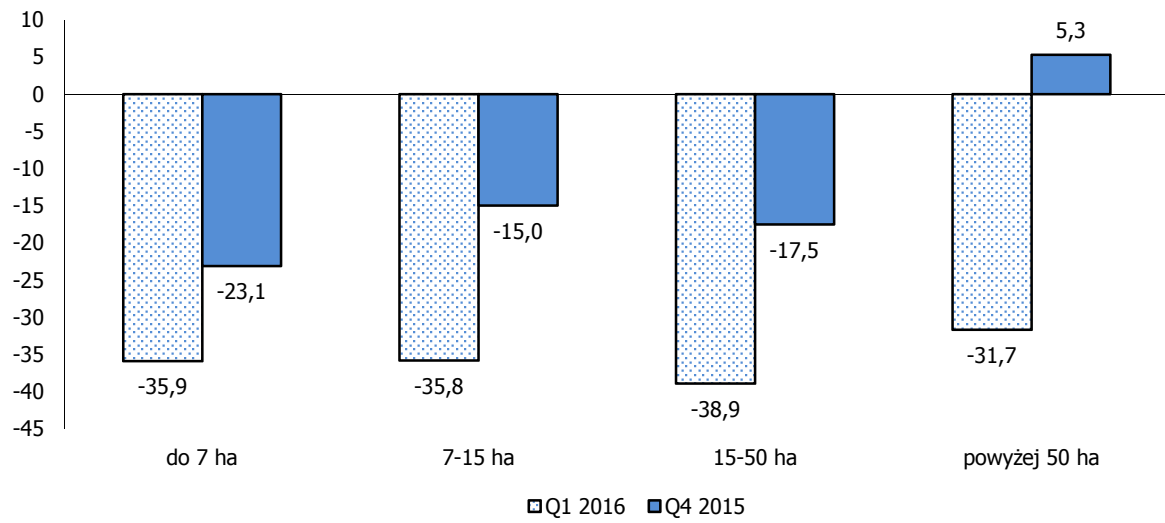
2. Przychody pieniężne

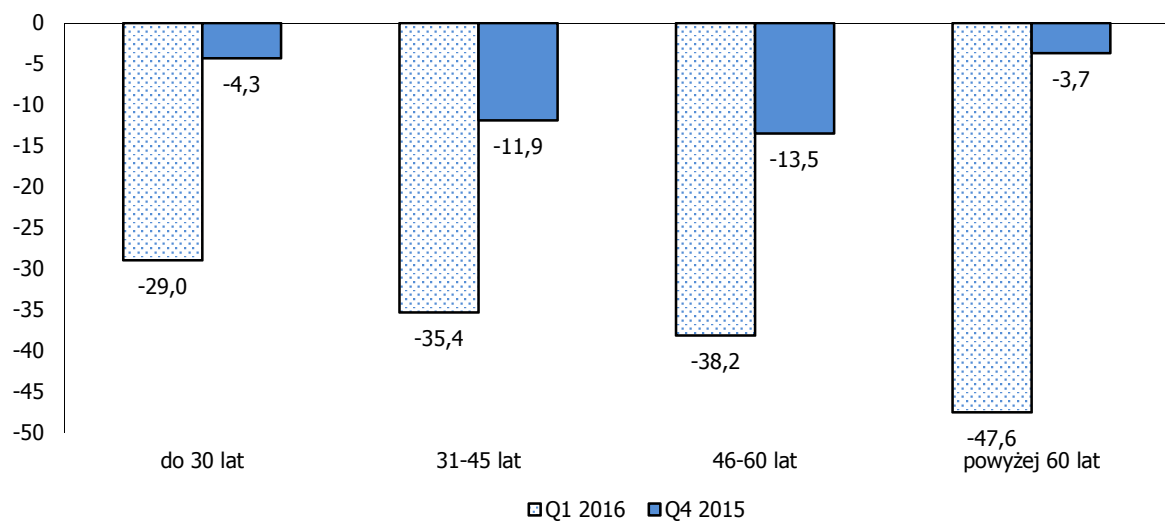
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	przewidywania
1. wzrosły	29,2	17,9	20,9	20,6	27,8	13,4	27,2
2. nie zmieniły się	32,9	35,3	43,9	39,2	33,0	36,6	37,6
3. zmalały	37,9	46,8	35,1	40,2	39,2	50,1	35,2
brak	5,7	7,8	7,6	8,2	5,0	9,5	6,4
saldo (1.-3.)	-8,7	-28,9	-14,2	-19,6	-11,4	-36,7	-8,0

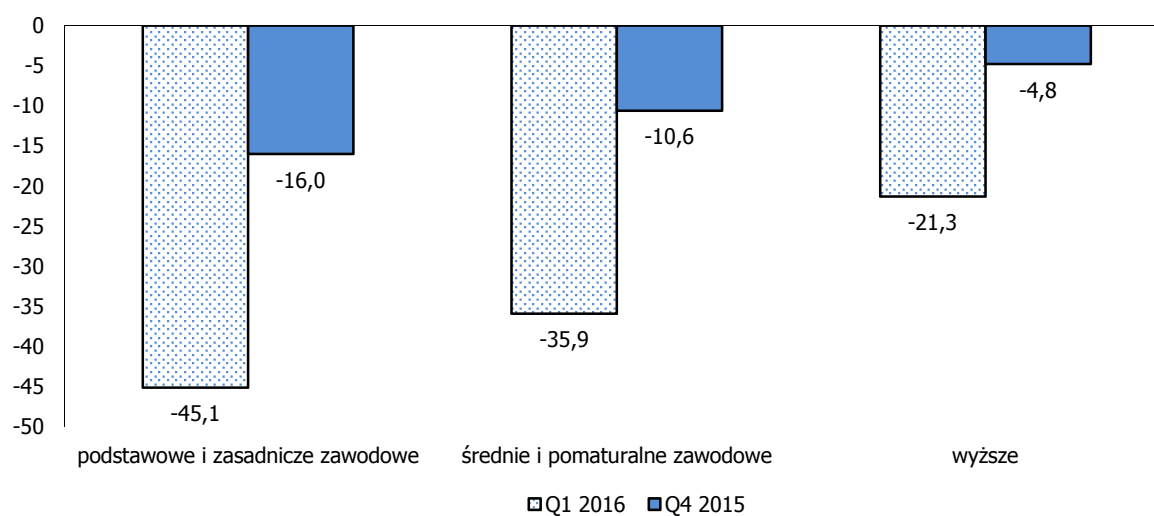
Przychody pieniężne wg powierzchni gospodarstw rolnych

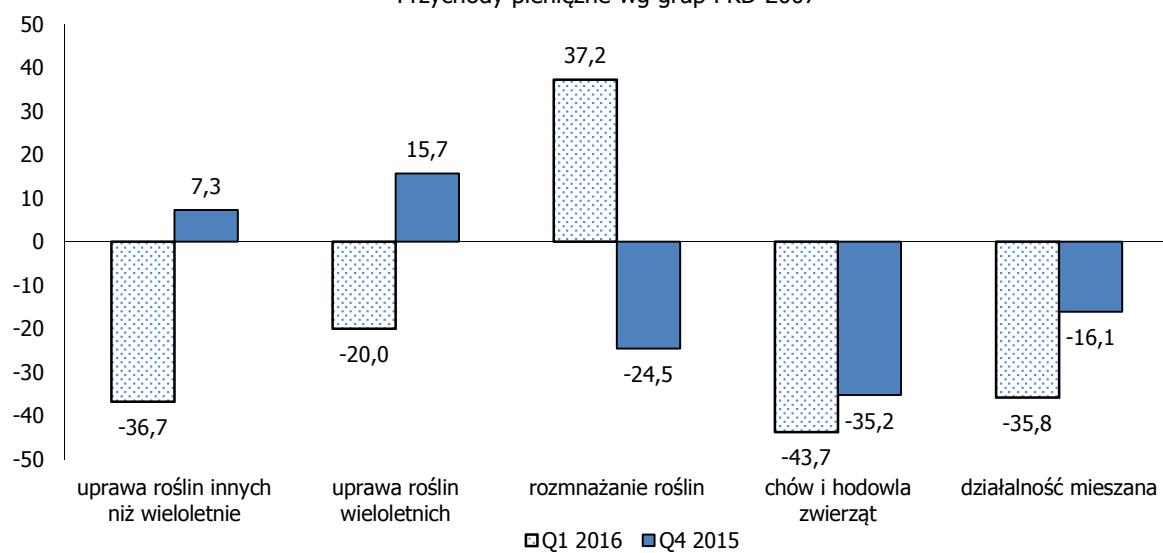
Przychody pieniężne wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

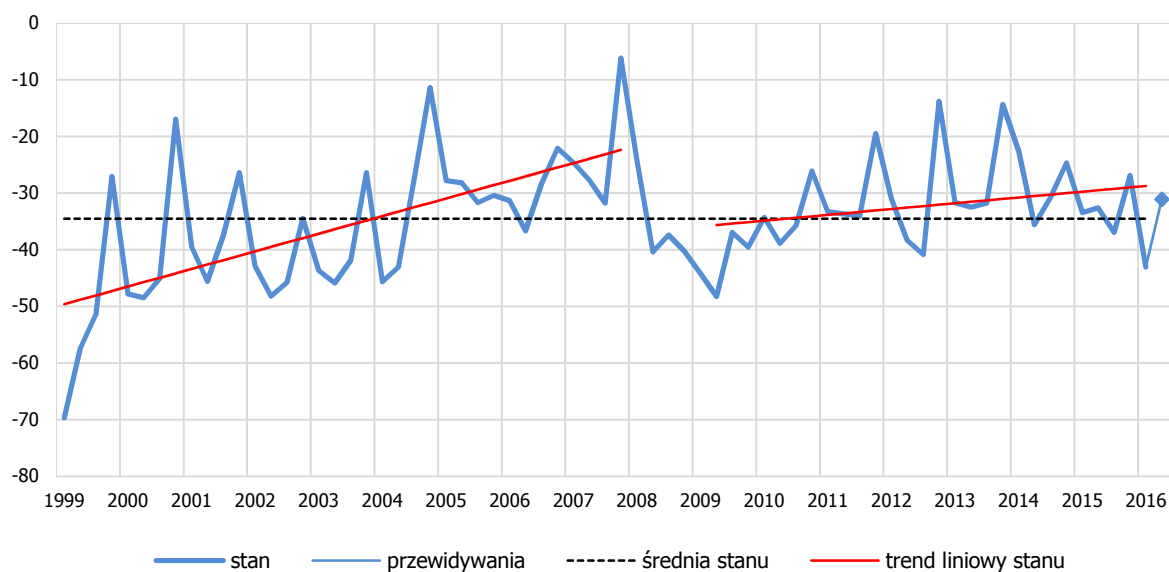
Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

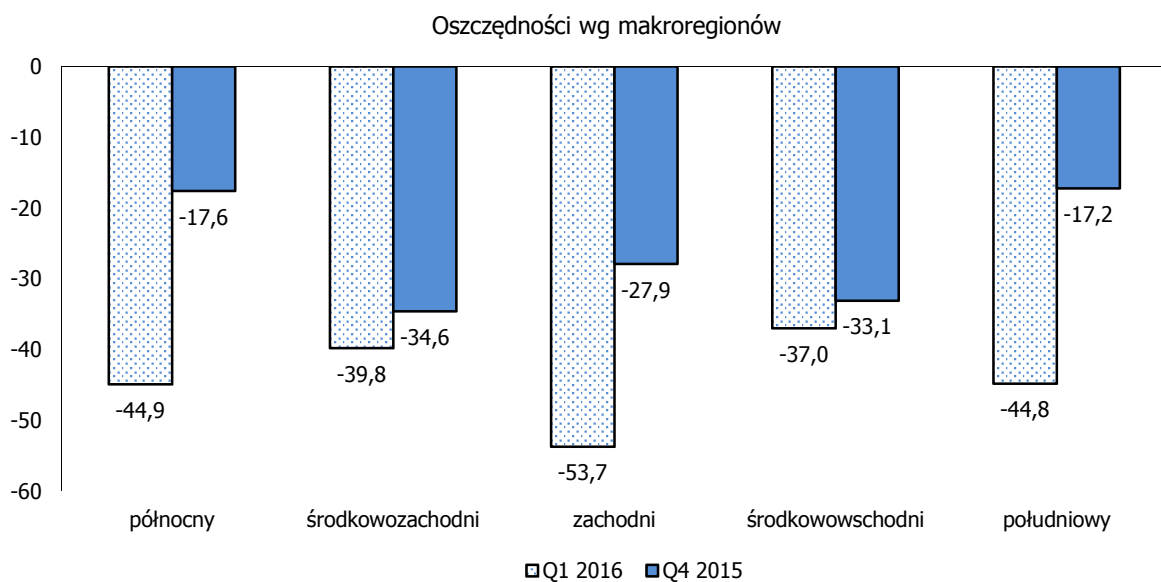
Przychody pieniężne wg grup PKD 2007

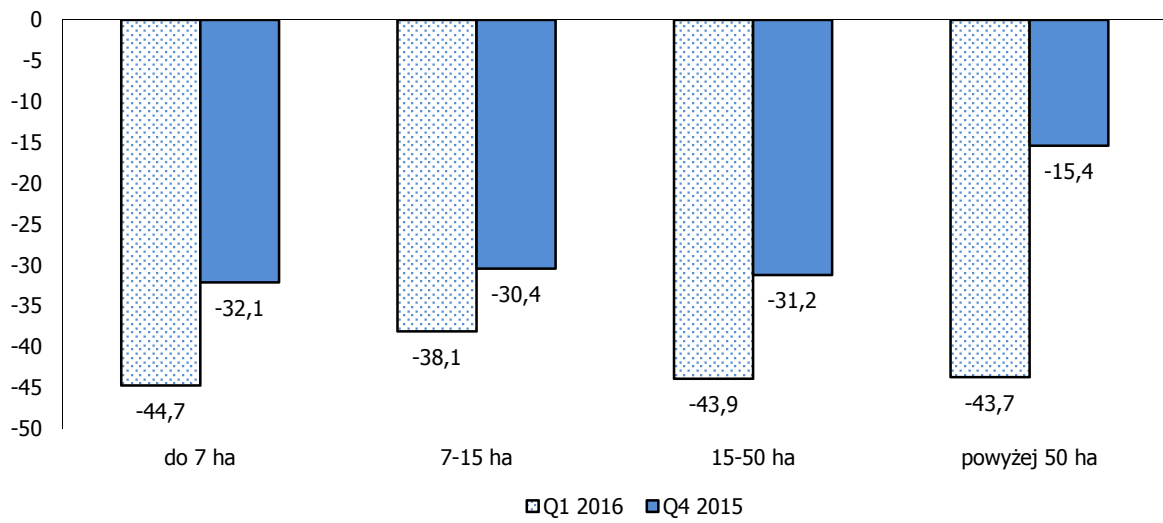
3. Oszczędności

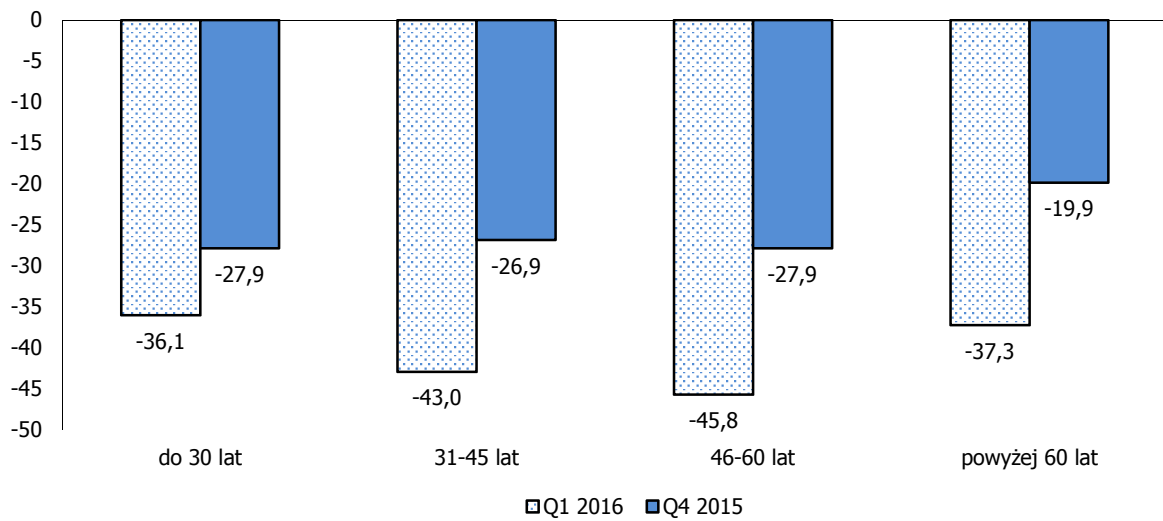
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	przewidywania
1. wzrosły	17,2	11,8	10,3	11,3	16,1	8,5	13,9
2. nie zmieniły się	40,9	43,0	46,8	40,4	40,9	39,9	41,1
3. zmalały	41,9	45,3	42,9	48,3	43,0	51,6	45,0
4. brak	19,2	20,6	17,6	20,6	19,6	19,3	19,6
saldo (1.-3.)	-24,7	-33,5	-32,6	-37,0	-26,9	-43,1	-31,1

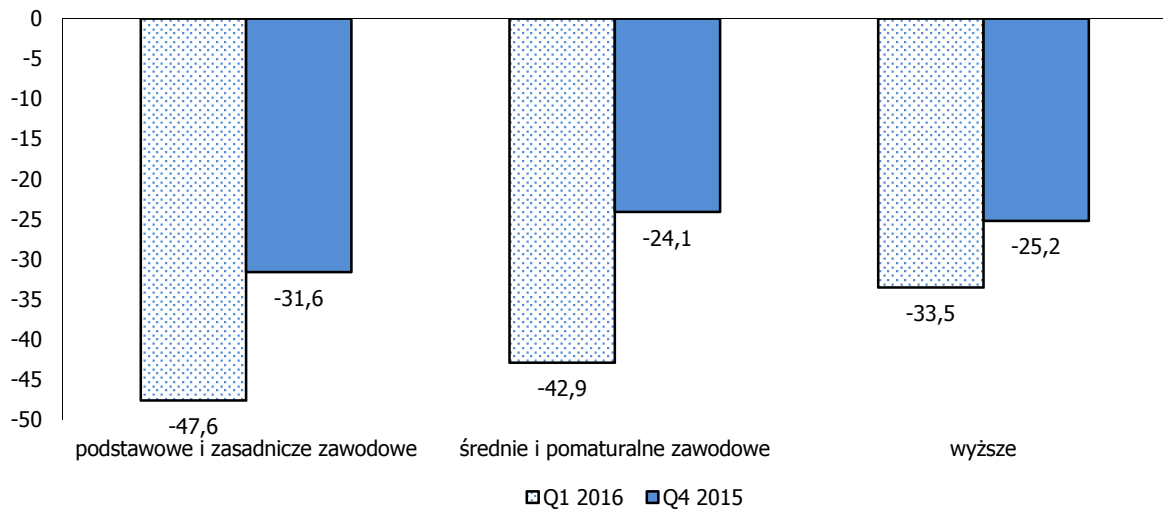
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

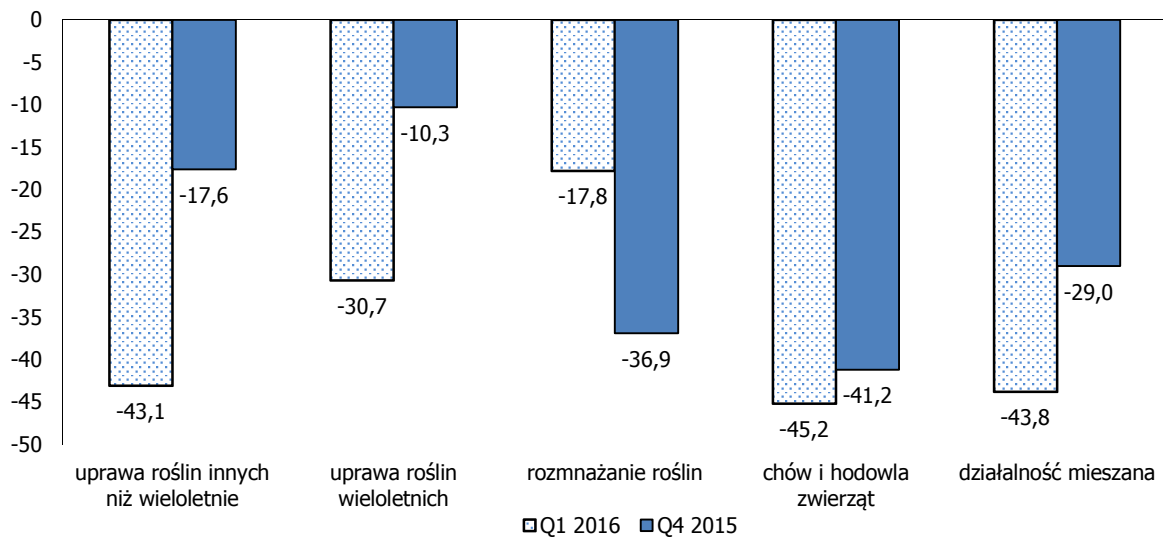
Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

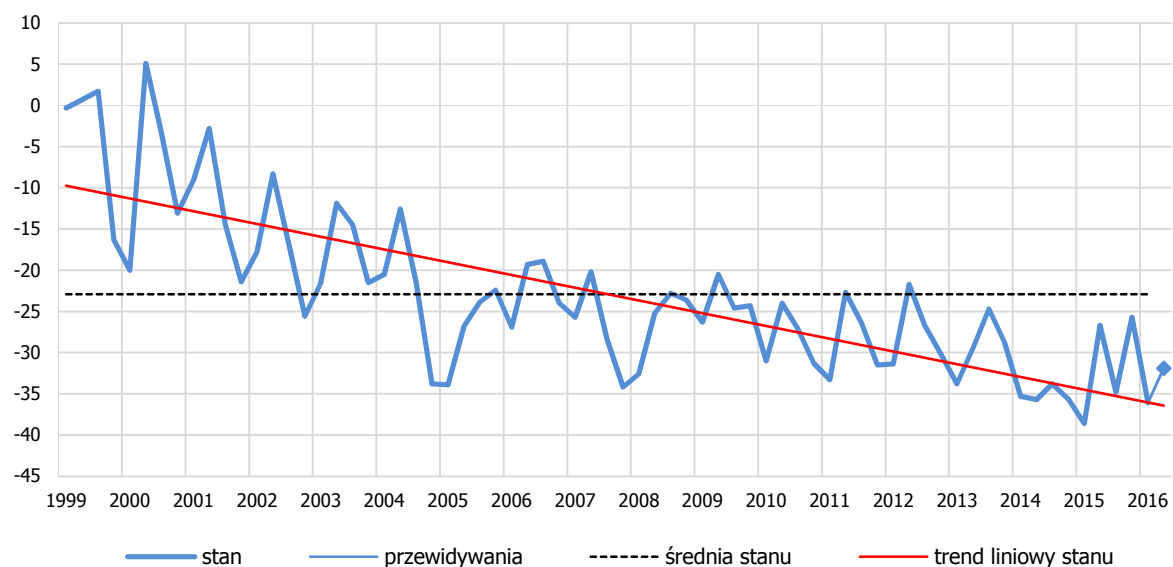
Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

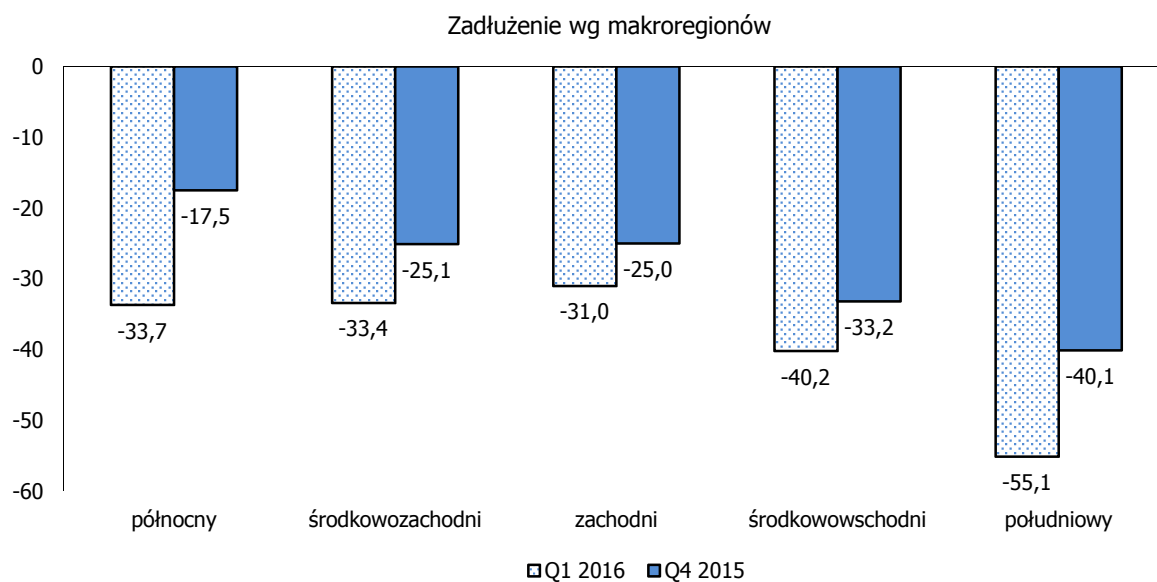
Oszczędności wg grup PKD 2007

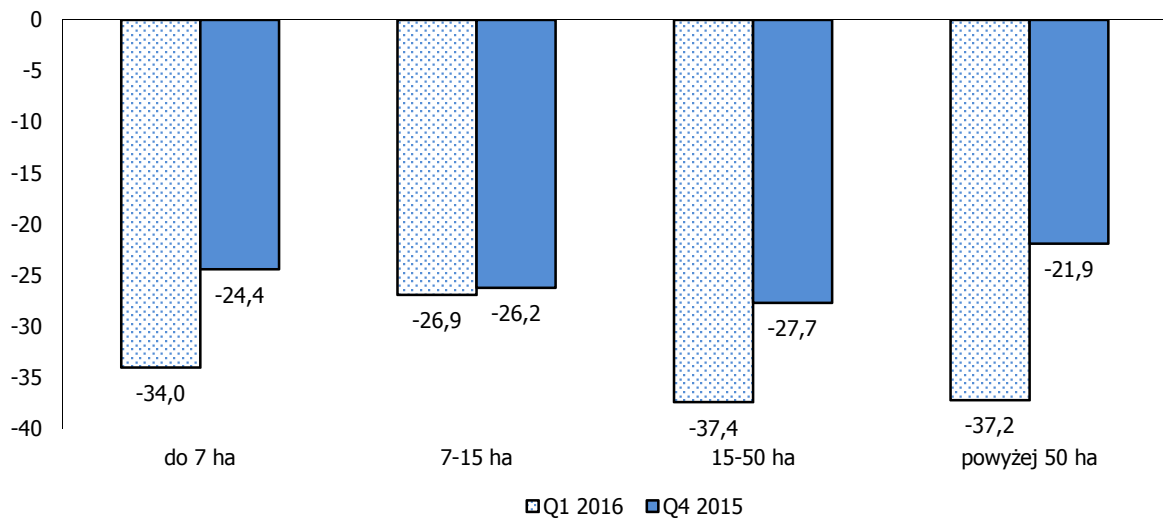
4. Zadłużenie

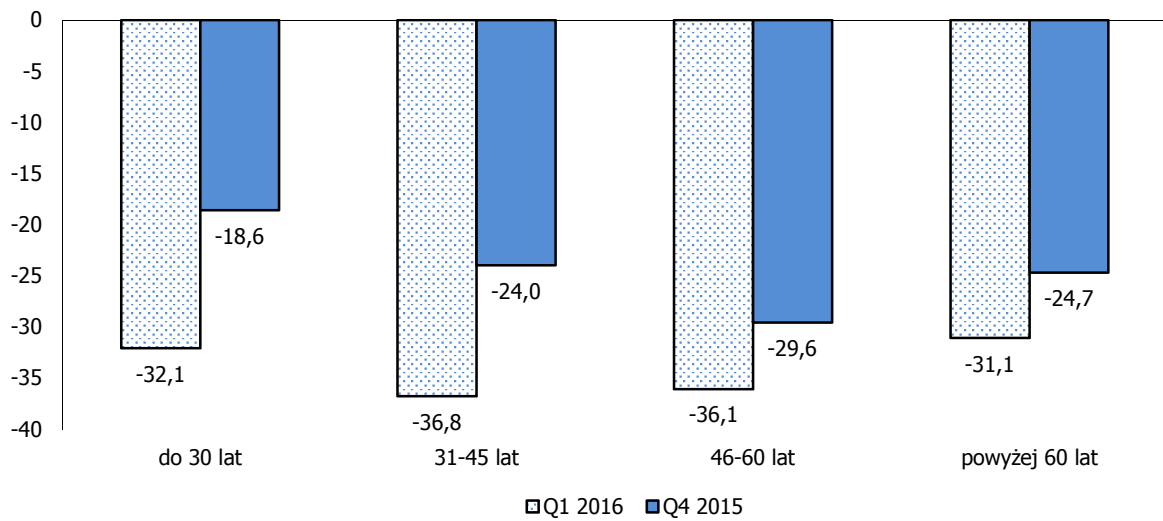
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	przewidywania
1. wzrosło	13,1	11,4	13,0	12,4	15,2	12,8	14,3
2. nie zmieniło się	38,1	38,6	47,4	40,4	43,9	38,3	39,5
3. zmalało	48,7	50,0	39,7	47,2	40,9	48,9	46,2
4. brak	30,1	30,2	32,9	31,3	30,6	32,0	32,0
saldo (1.-3.)	-35,6	-38,6	-26,7	-34,8	-25,7	-36,1	-31,9

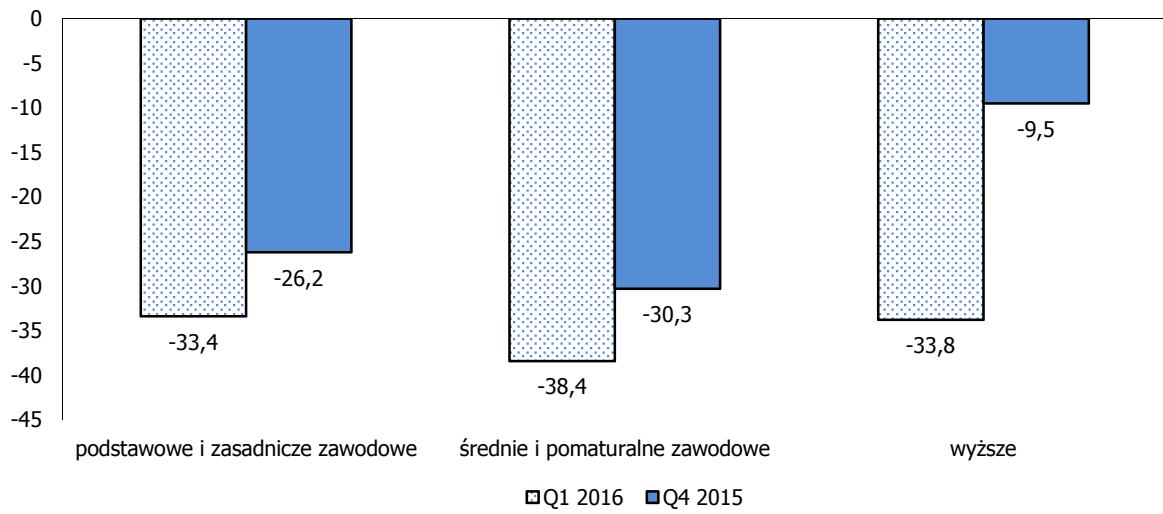
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

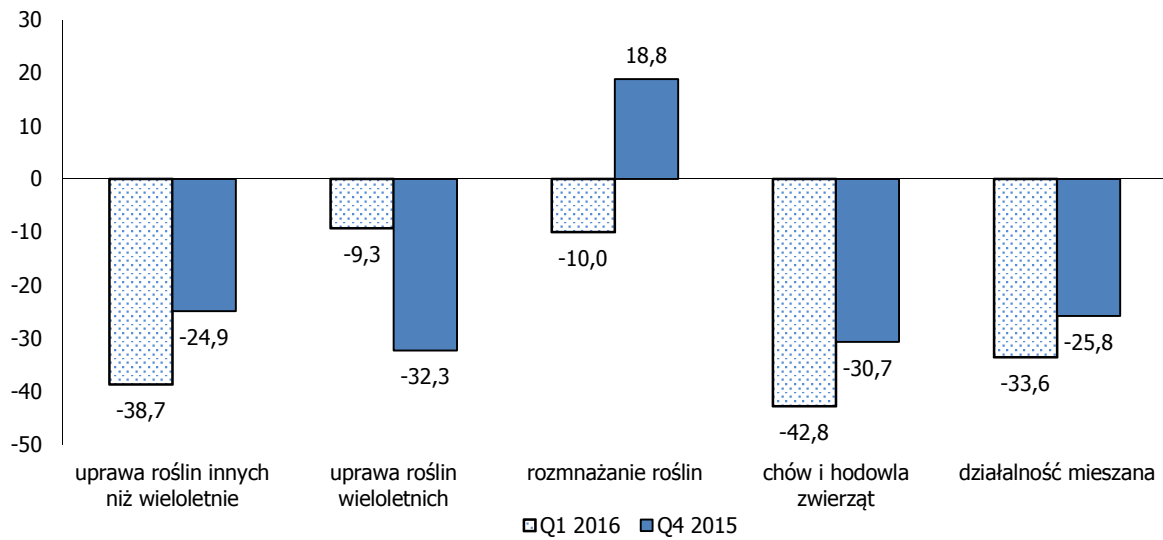
Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

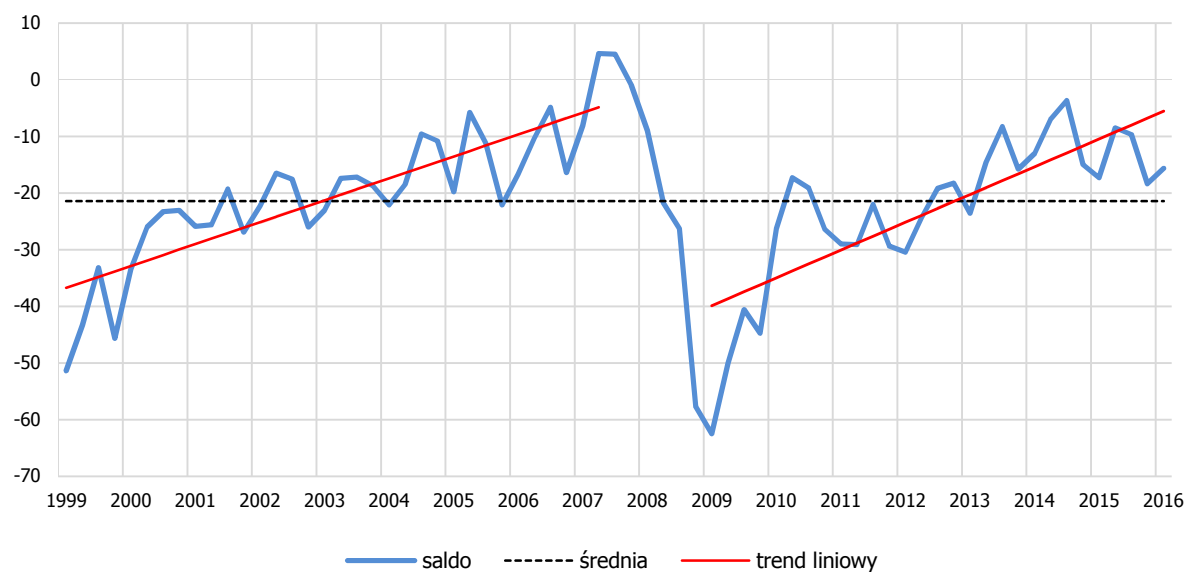
Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

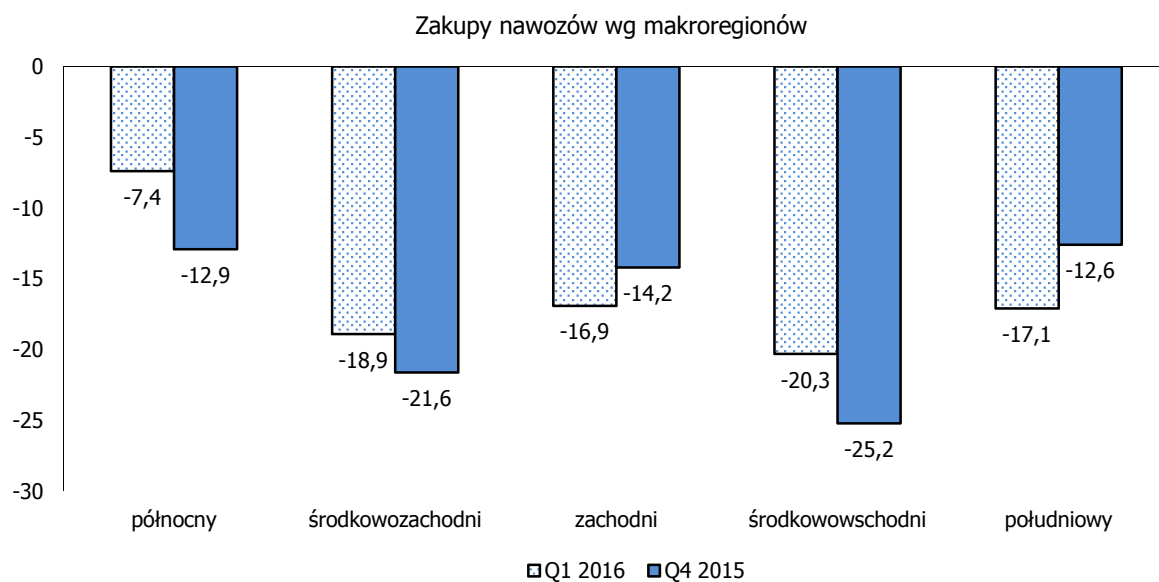
Zadłużenie wg grup PKD 2007

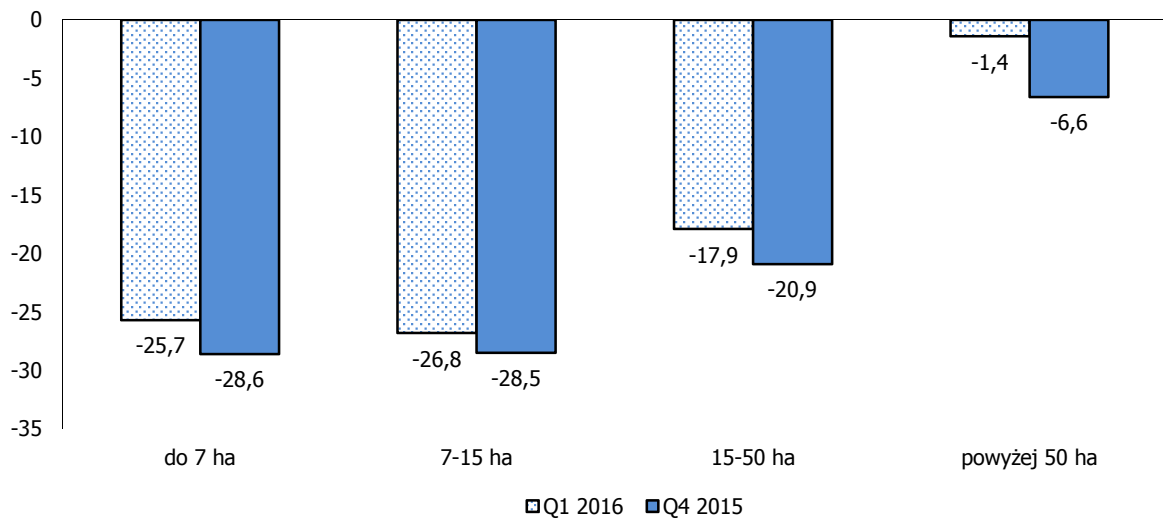
5. Zakupy nawozów mineralnych

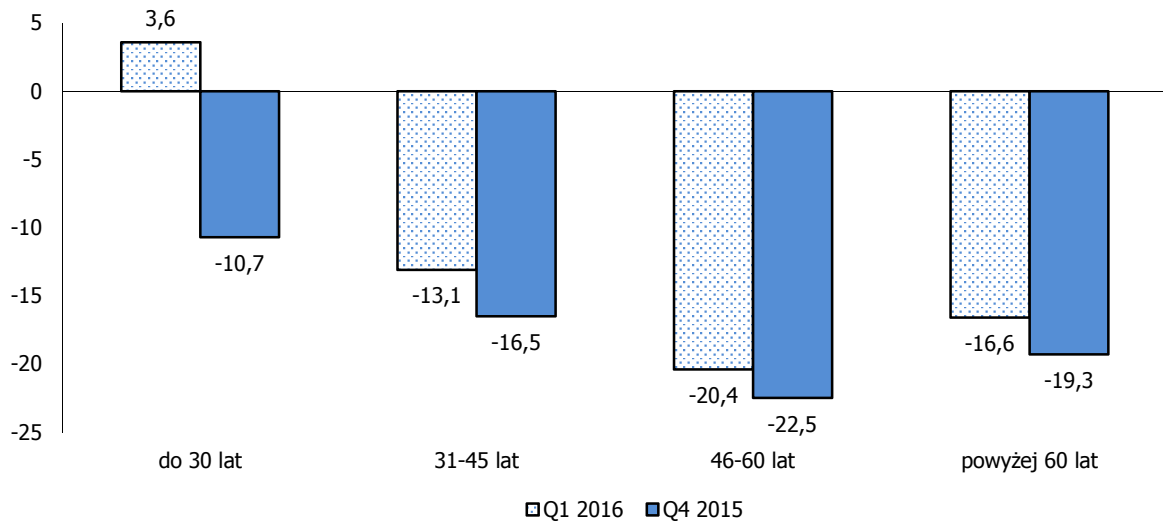
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
1. wzrosły	14,4	11,4	14,2	13,6	11,7	12,0
2. nie zmieniły się	56,2	60,0	63,1	63,0	58,2	60,4
3. zmalały	29,4	28,7	22,7	23,3	30,1	27,7
4. nie dokonano	10,1	12,1	4,5	4,6	8,9	11,2
saldo (1.-3.)	-15,0	-17,3	-8,5	-9,7	-18,4	-15,7

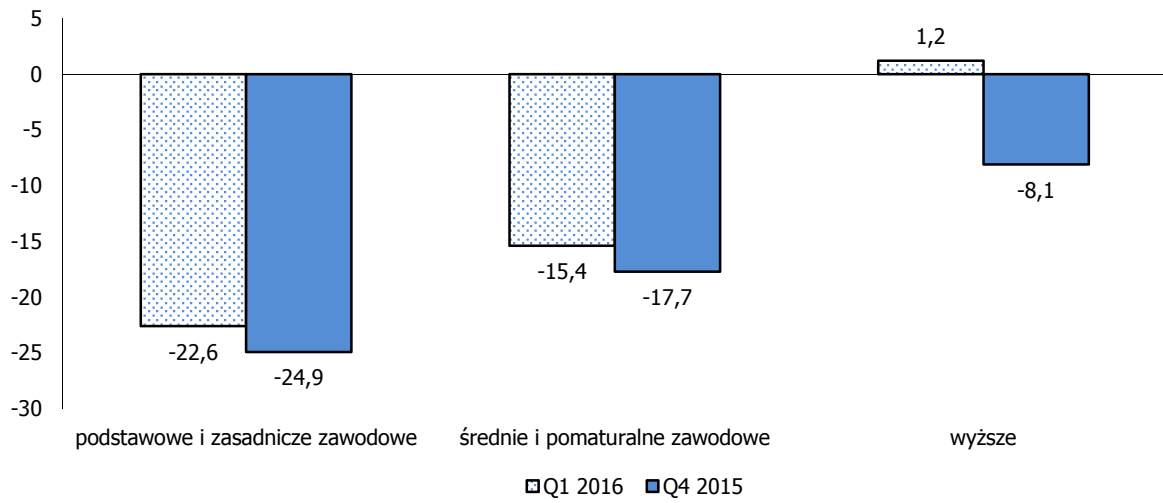
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

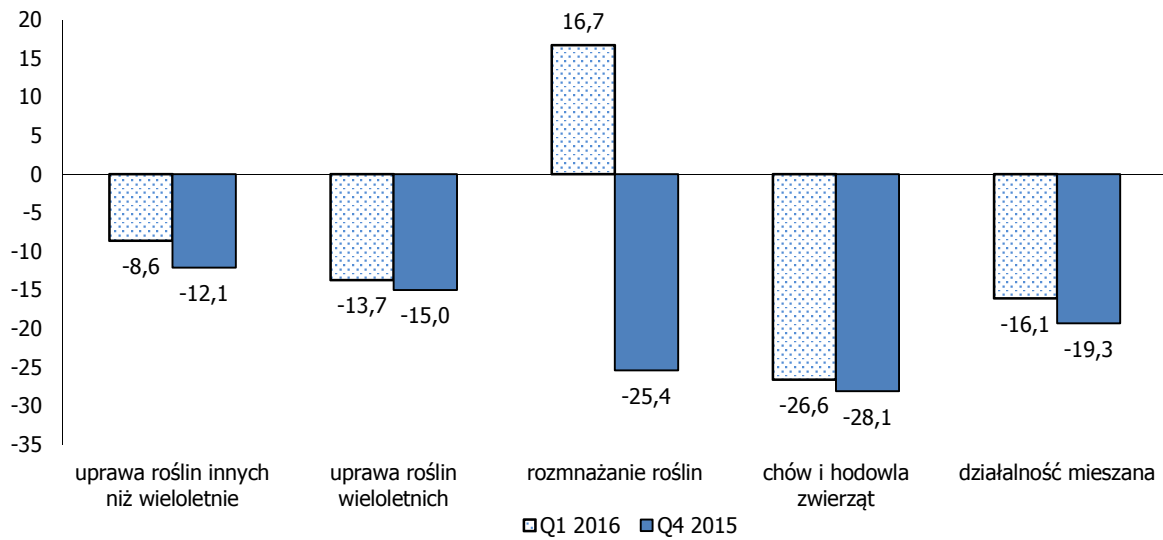
Zakupy nawozów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

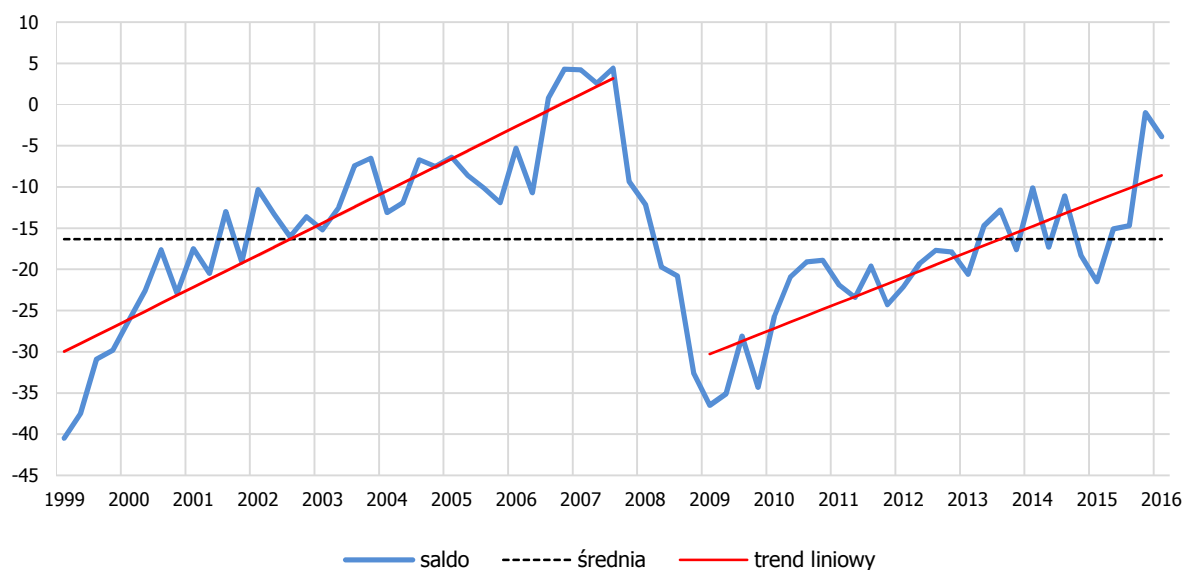
Zakupy nawozów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

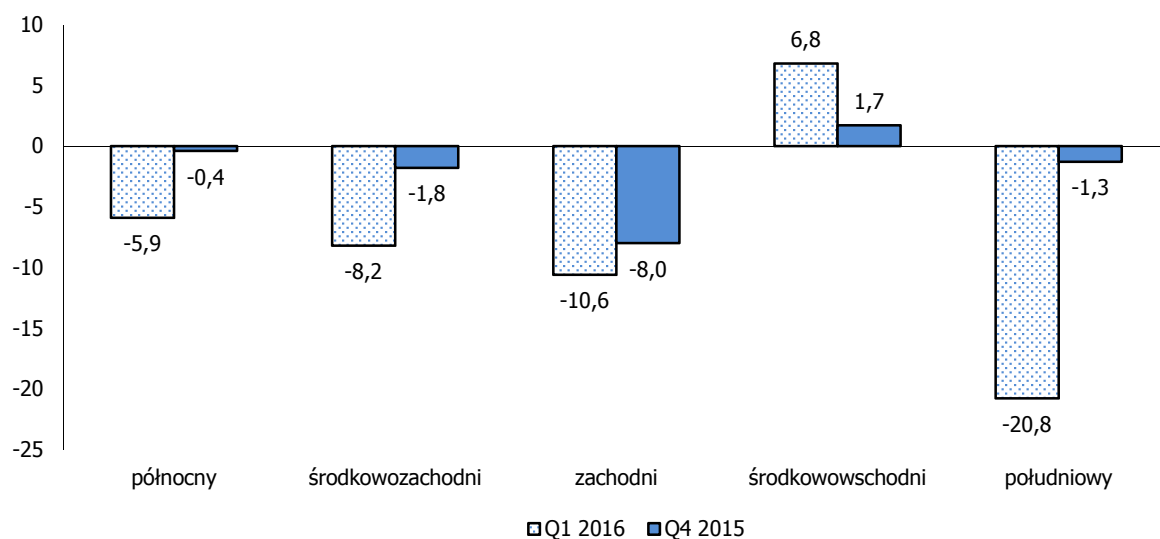

6. Zakupy pasz treściwych

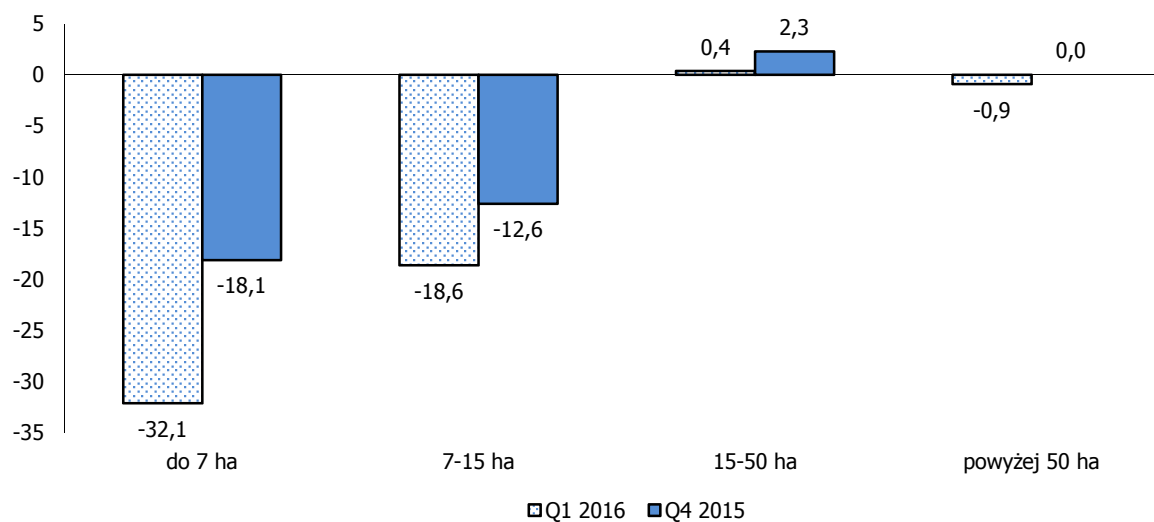

	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
1. wzrosły	10,5	9,5	11,1	12,6	22,9	18,9
2. nie zmieniły się	60,7	59,6	62,7	60,1	53,2	58,3
3. zmalały	28,8	31,0	26,2	27,3	23,9	22,8
4. nie dokonano	29,6	29,6	29,2	29,1	31,0	30,8
saldo (1.-3.)	-18,3	-21,5	-15,1	-14,7	-1,0	-3,9

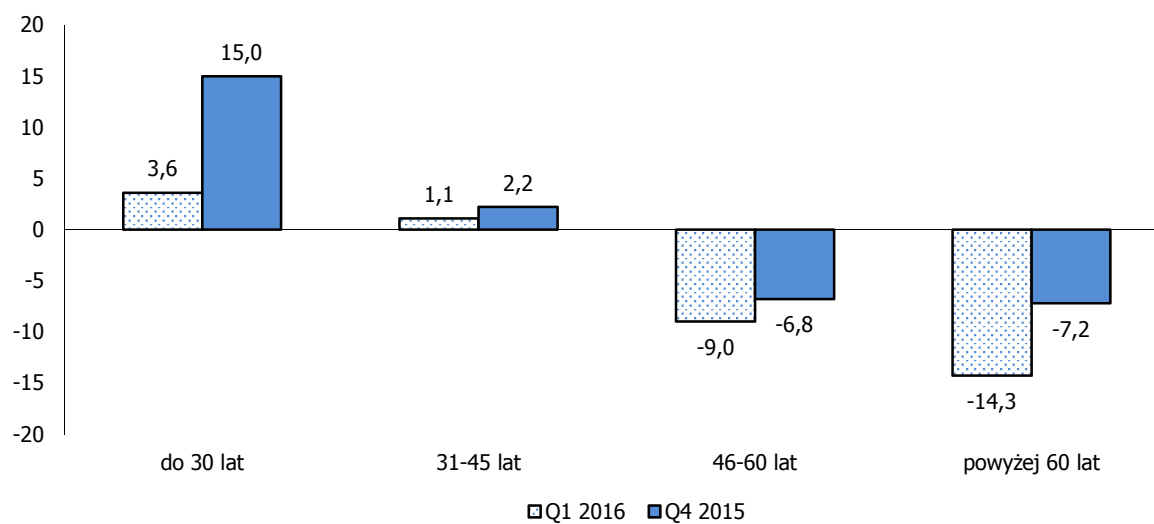
Zakupy pasz wg makroregionów

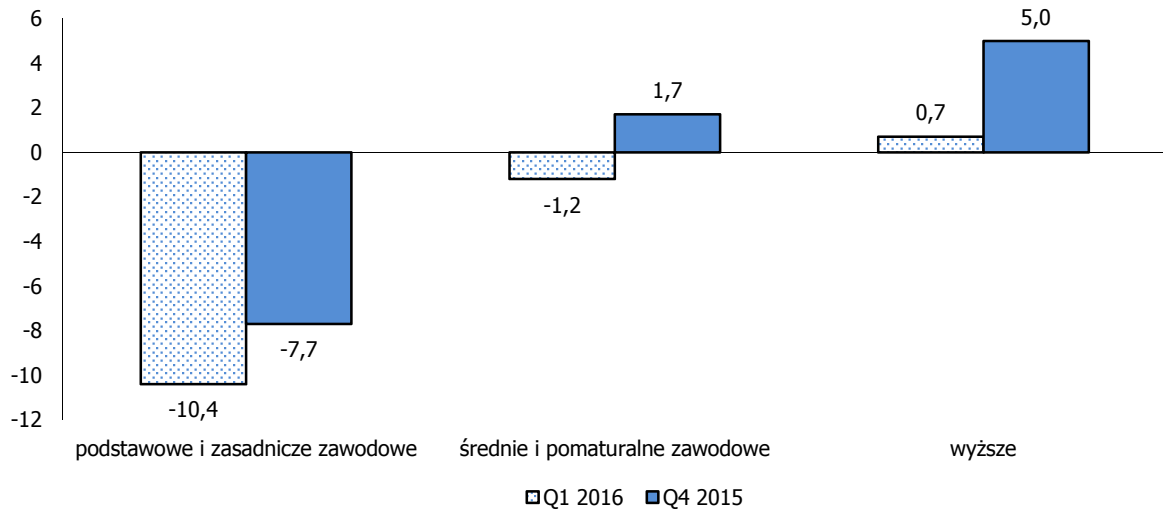
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

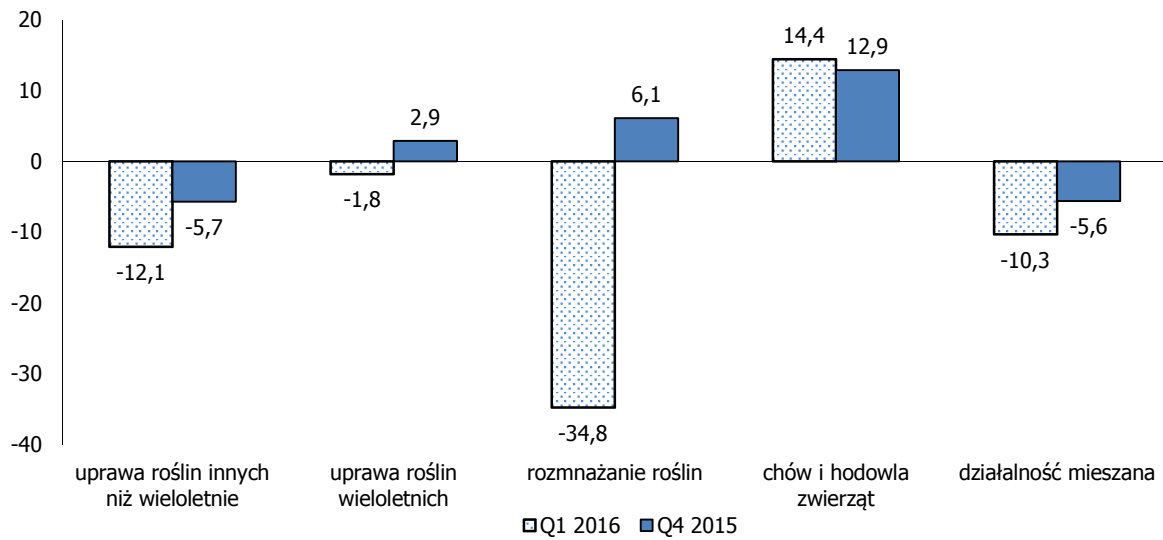
Zakupy pasz wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

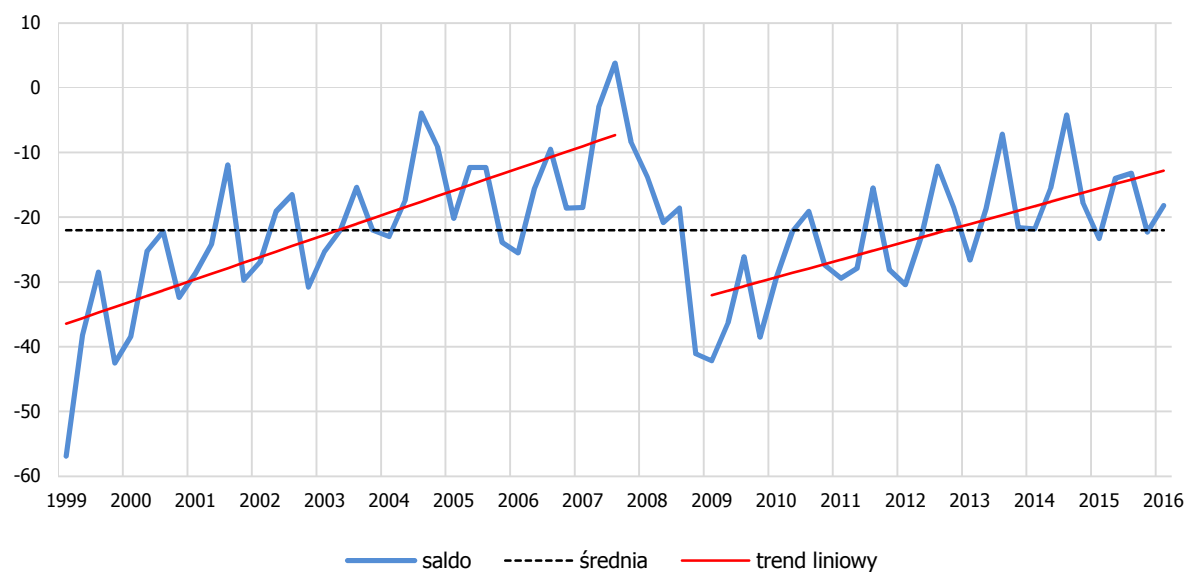
Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

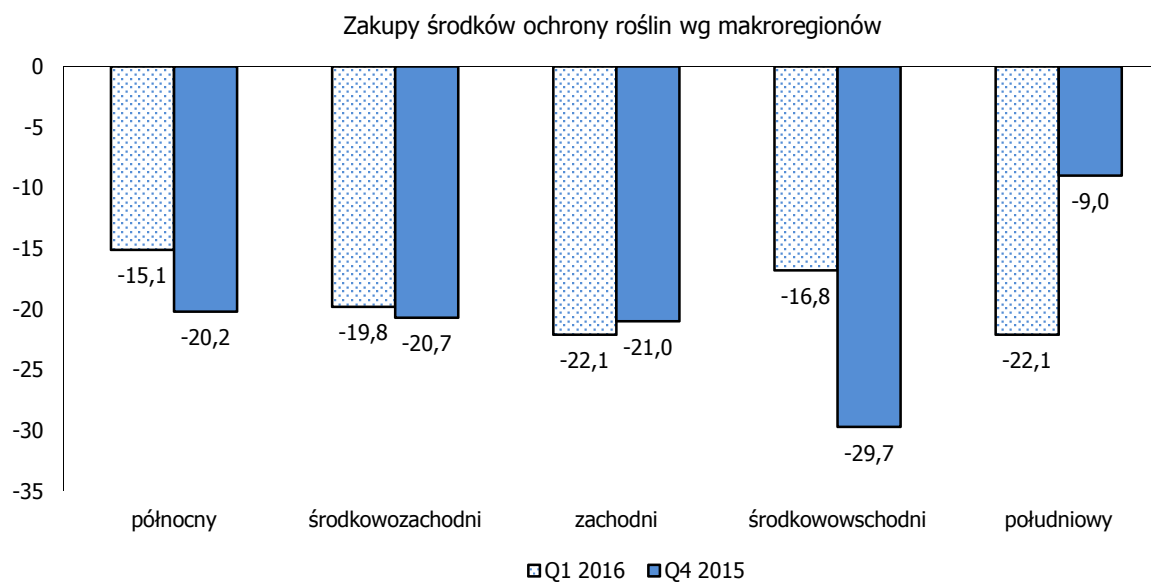
Zakupy pasz wg grup PKD 2007

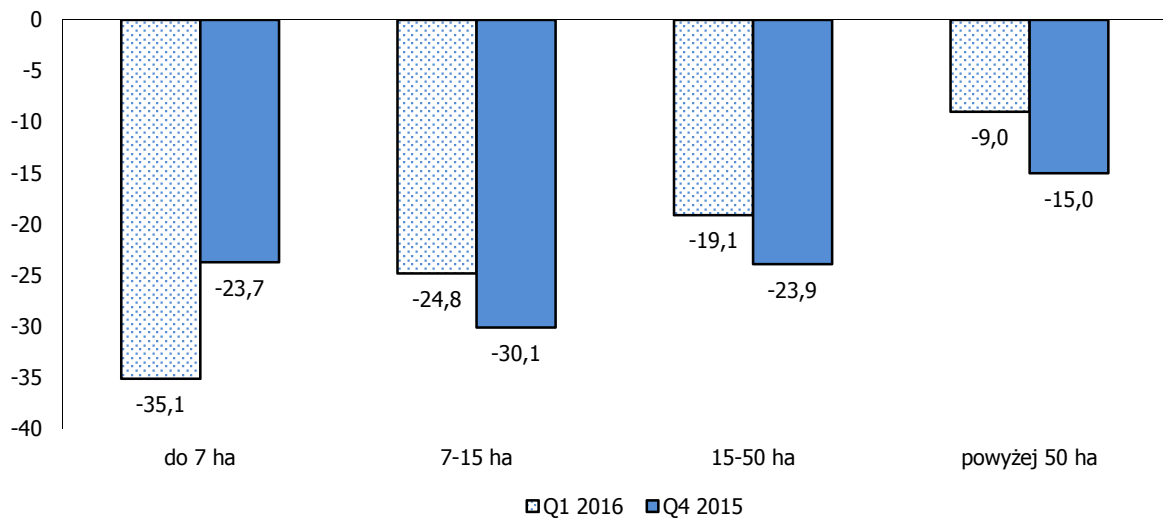
7. Zakupy środków ochrony roślin

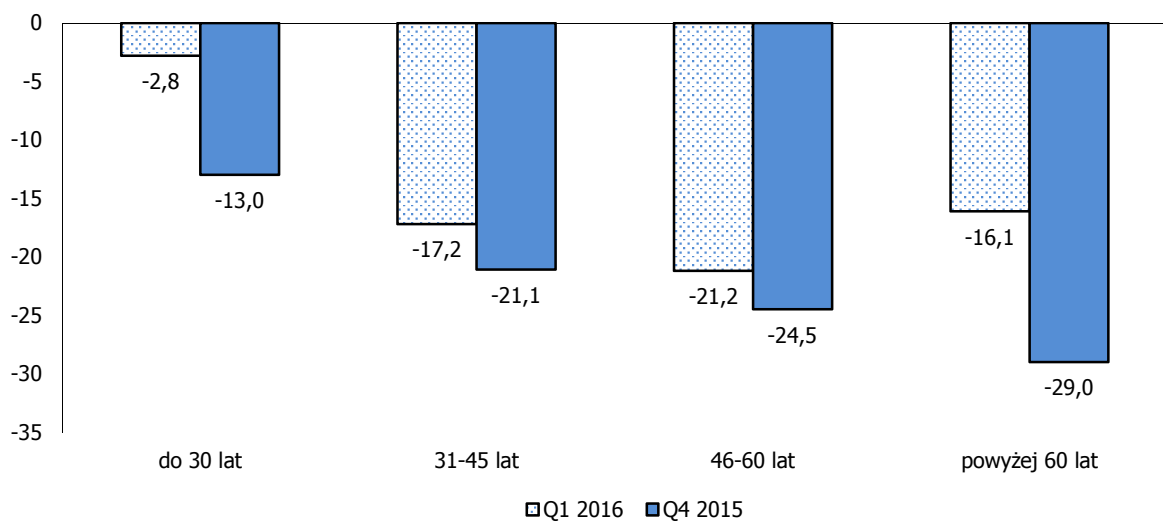
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
1. wzrosły	13,1	9,1	11,5	14,1	9,7	10,6
2. nie zmieniły się	56,0	58,5	63,1	58,6	58,3	60,6
3. zmalały	30,9	32,4	25,5	27,3	32,0	28,8
4. nie dokonano	12,3	17,3	6,6	4,7	12,2	17,1
saldo (1.-3.)	-17,8	-23,3	-14,0	-13,2	-22,3	-18,2

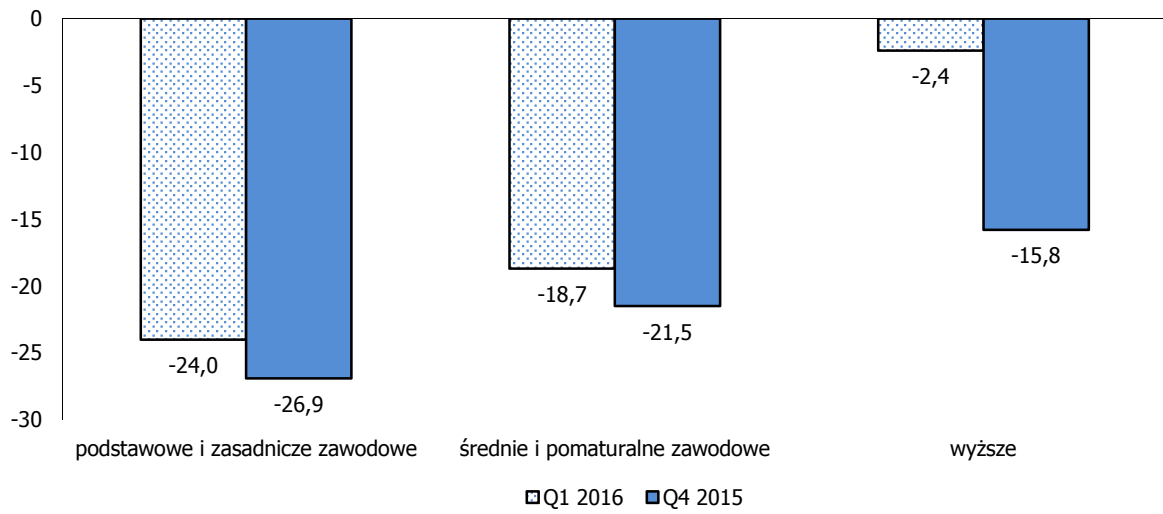
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

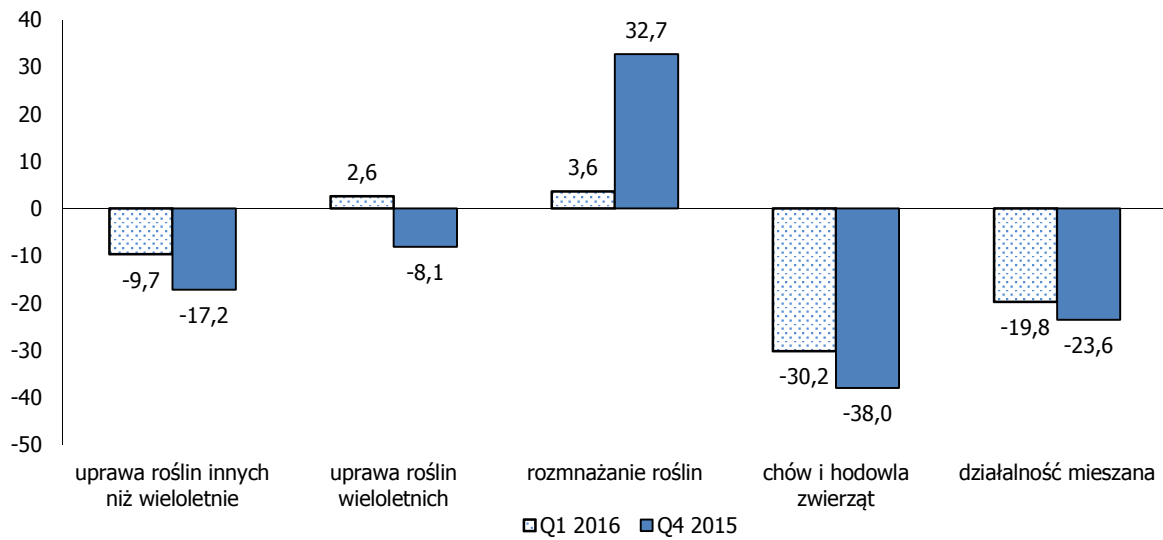
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

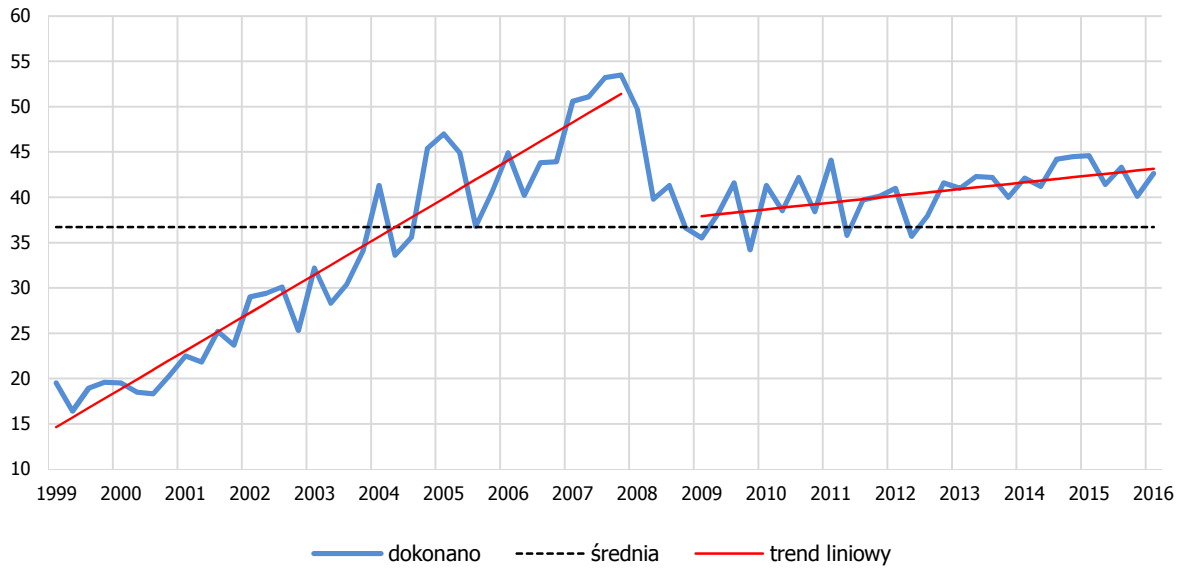
Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

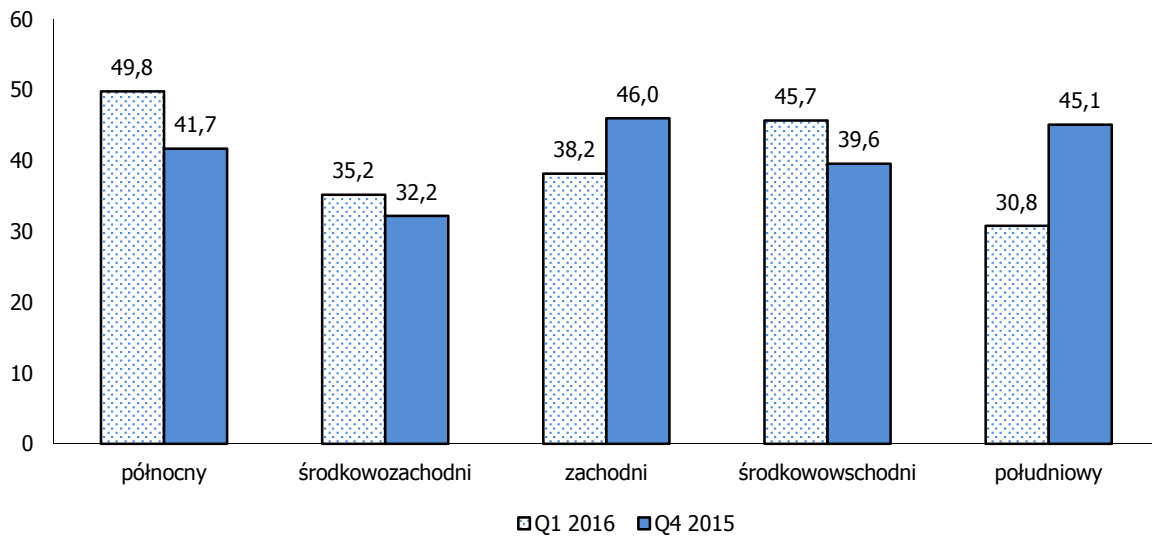

8. Inwestycje w maszyny i urządzenia

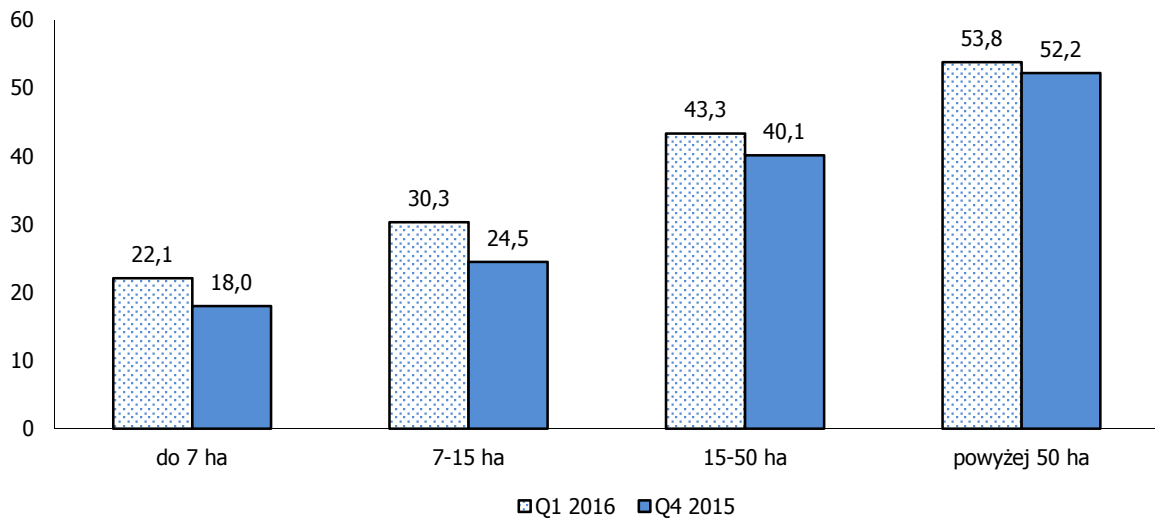

	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
dokonano	44,5	44,6	41,4	43,3	40,1	42,6
nie dokonano	55,5	55,4	58,6	56,7	59,9	57,4

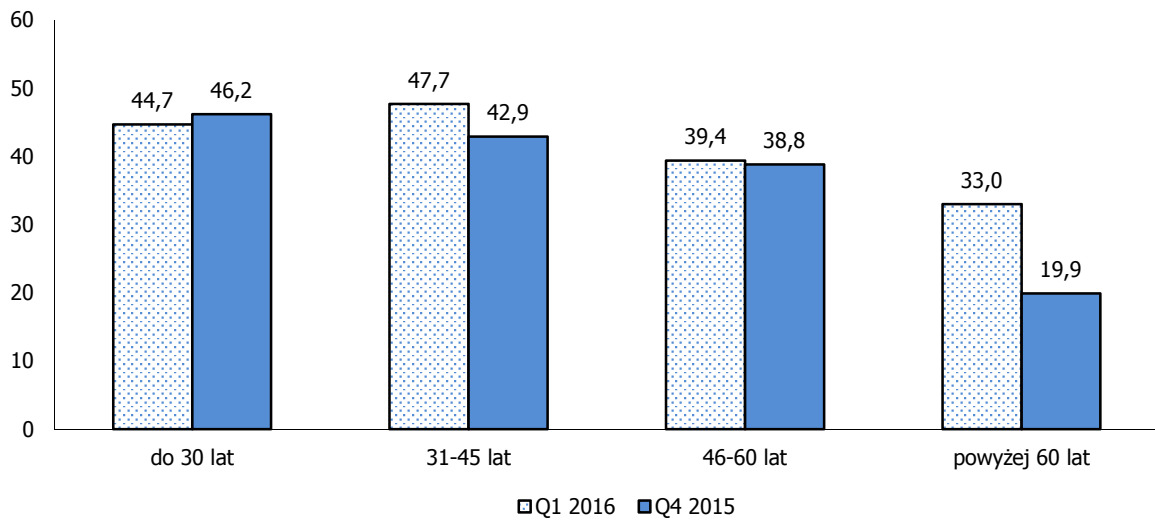
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg makroregionów

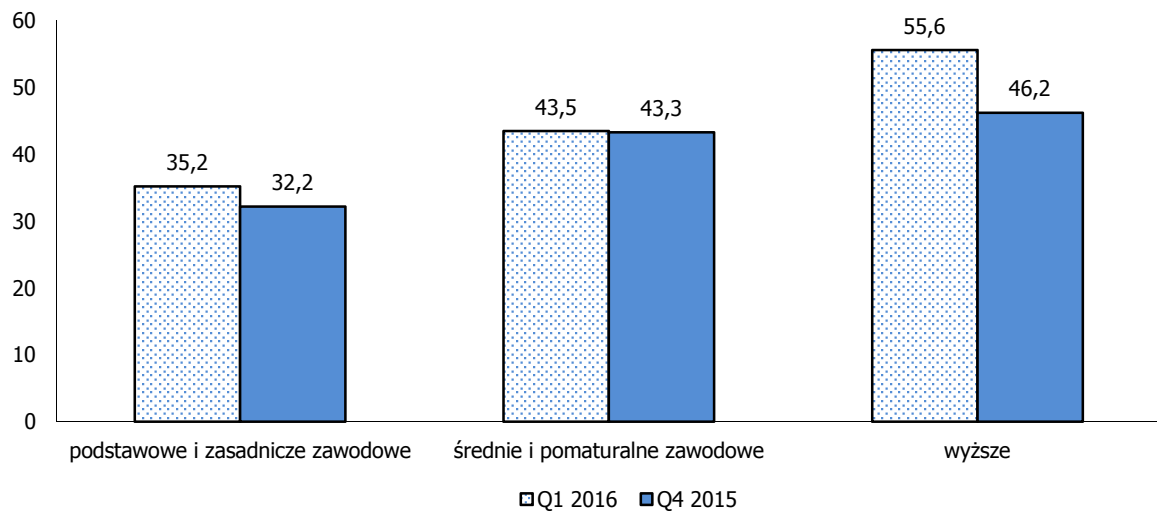
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

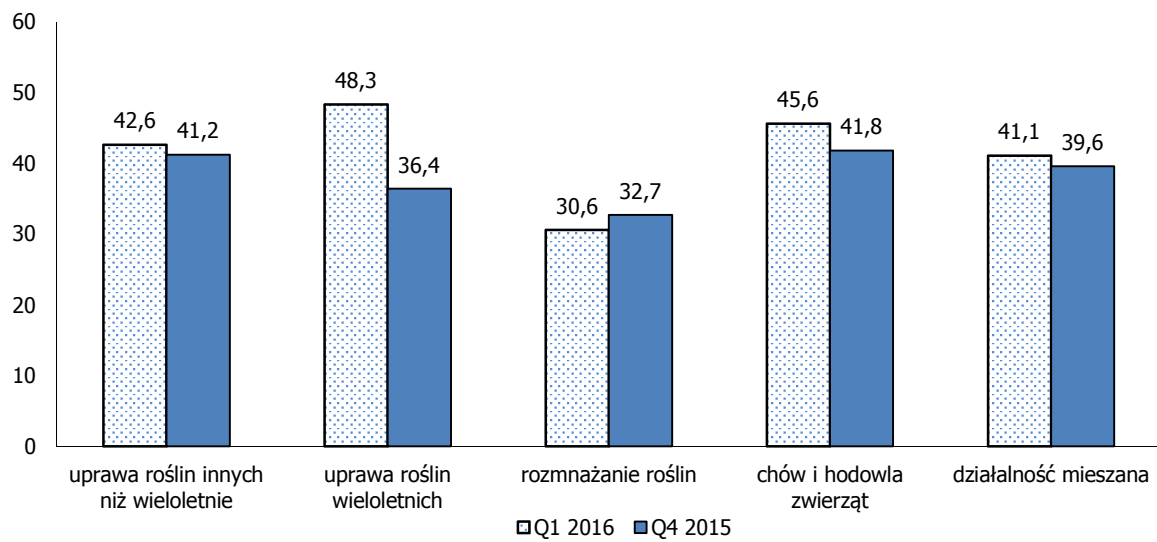
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

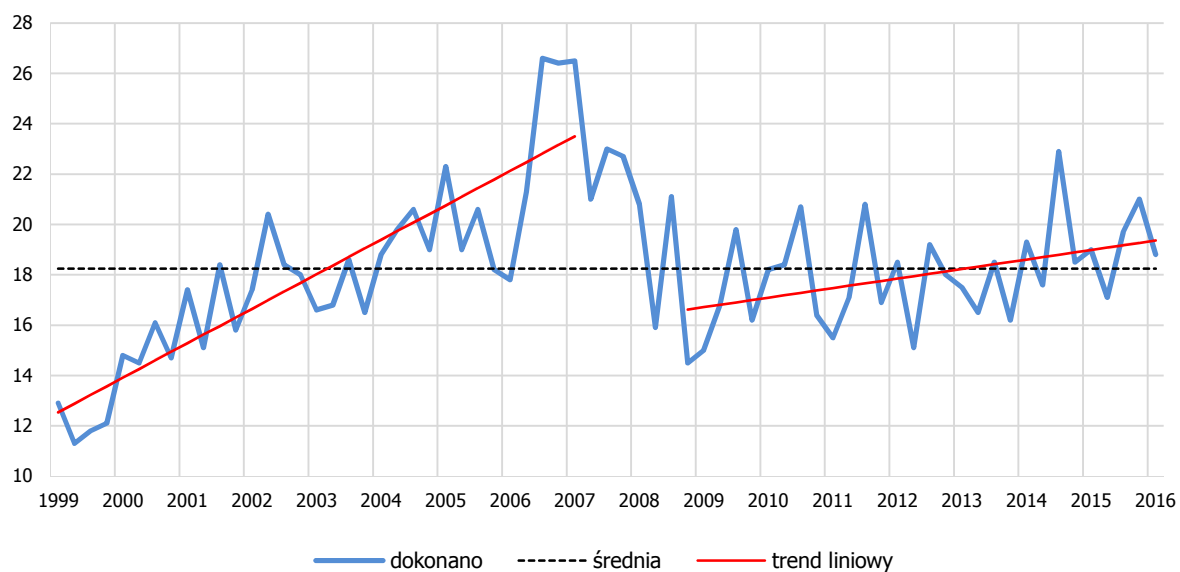
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

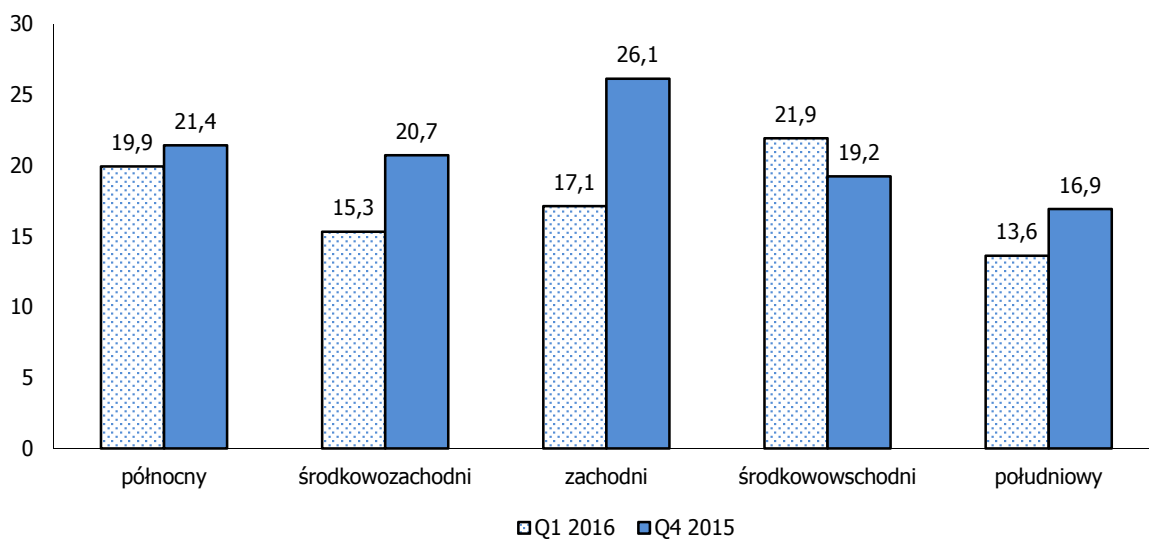

9. Inwestycje w budynki i budowlę

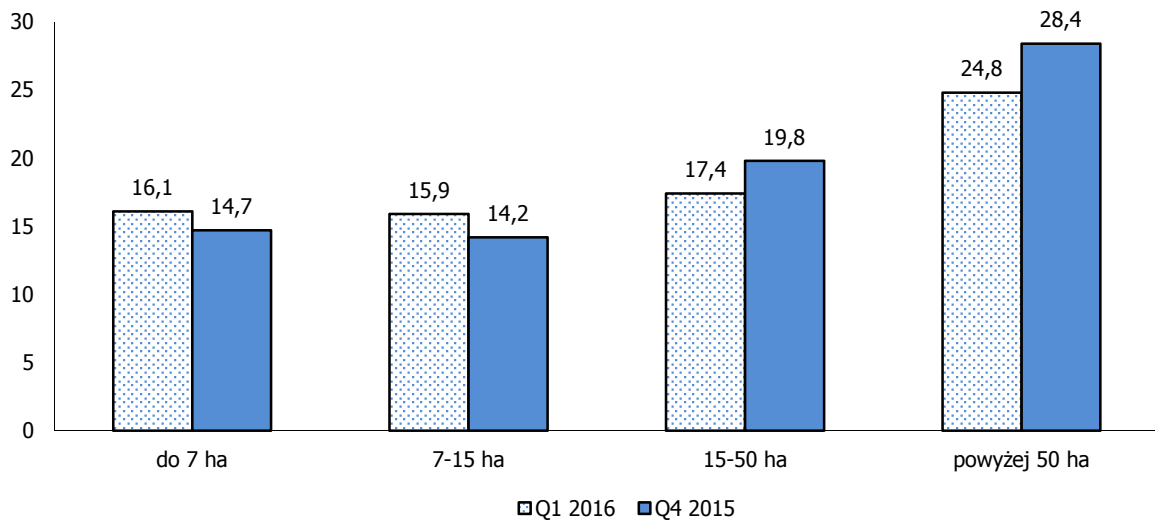

	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
dokonano	18,5	19,0	17,1	19,7	21,0	18,8
nie dokonano	81,5	81,0	82,9	80,3	79,0	81,2

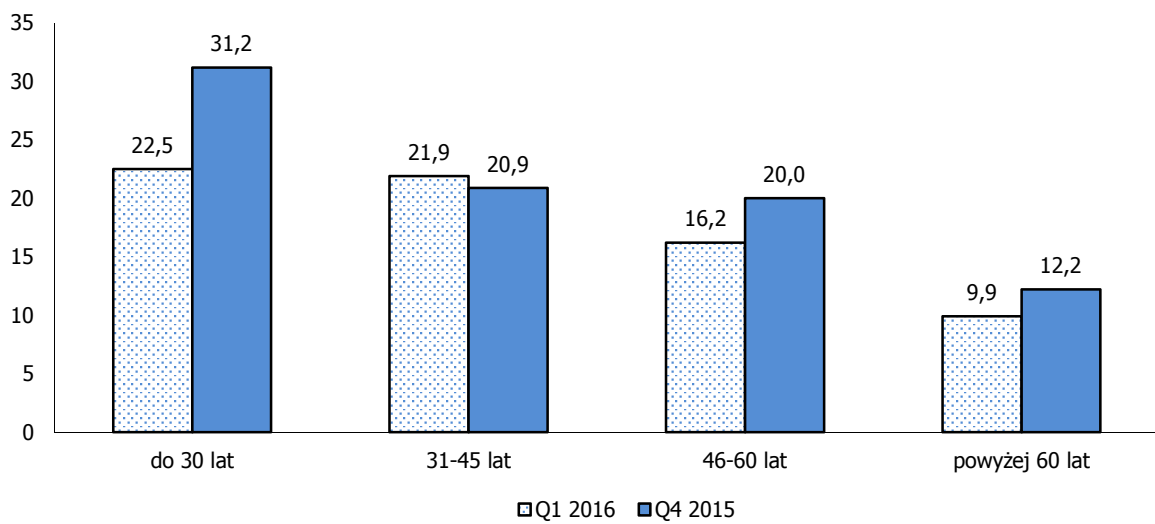
Inwestycje w budynki i budowlę wg makroregionów

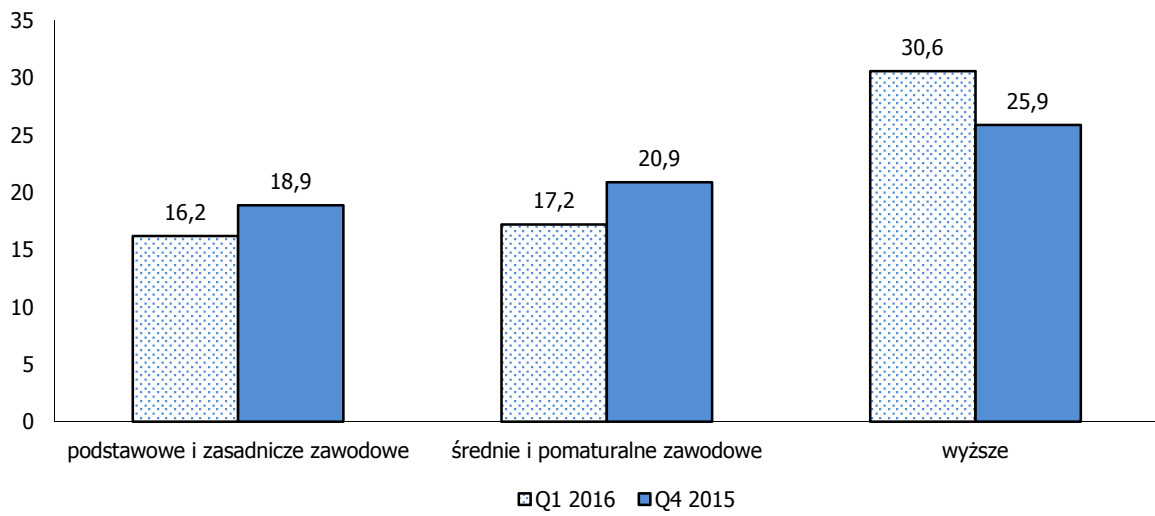
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

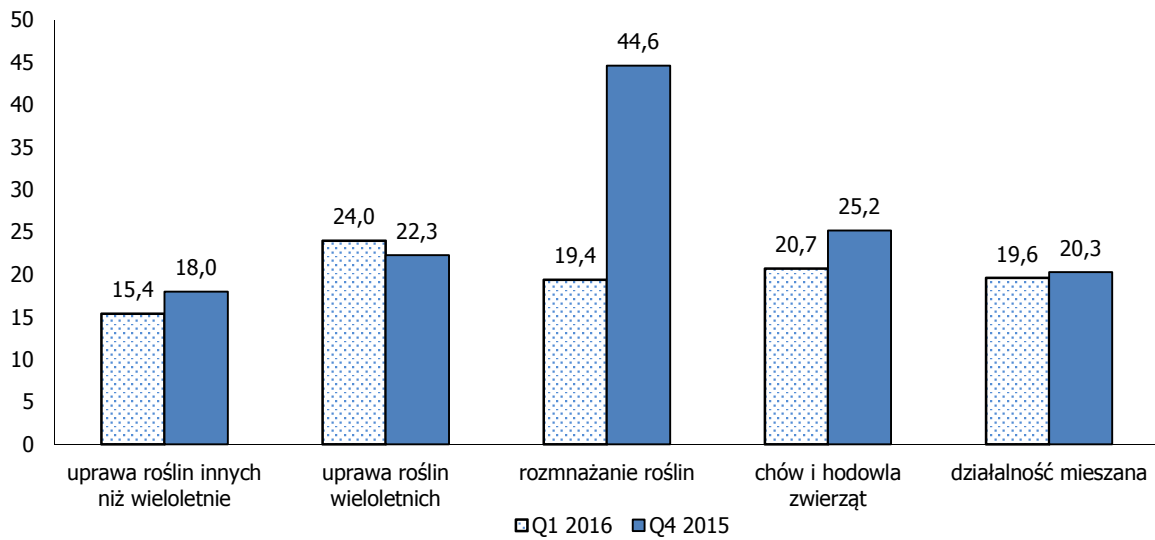
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

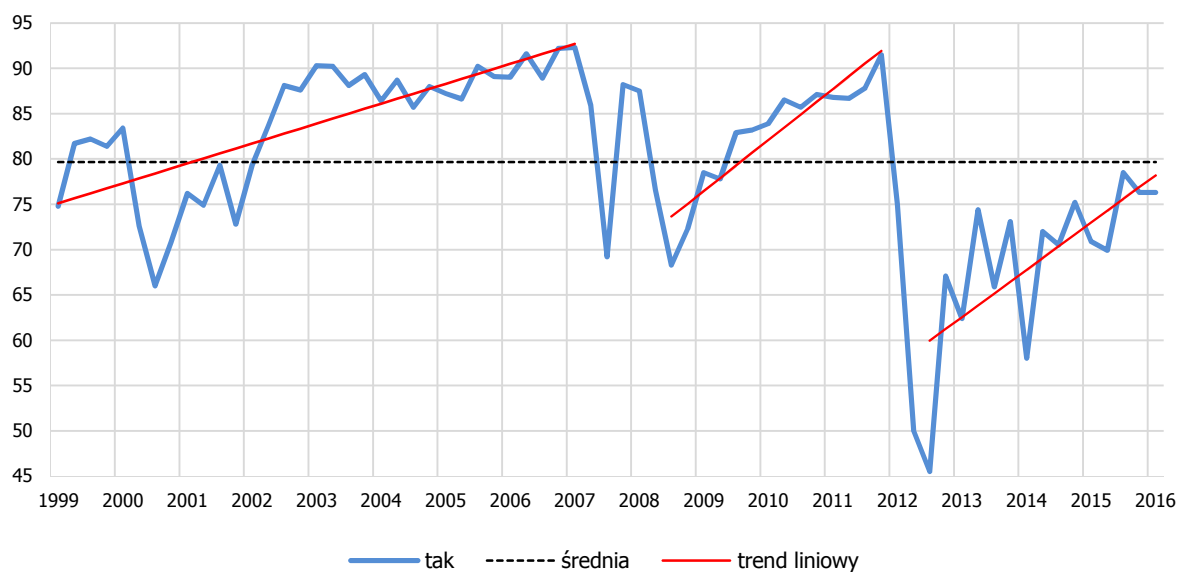
Inwestycje w budynki i budowle wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

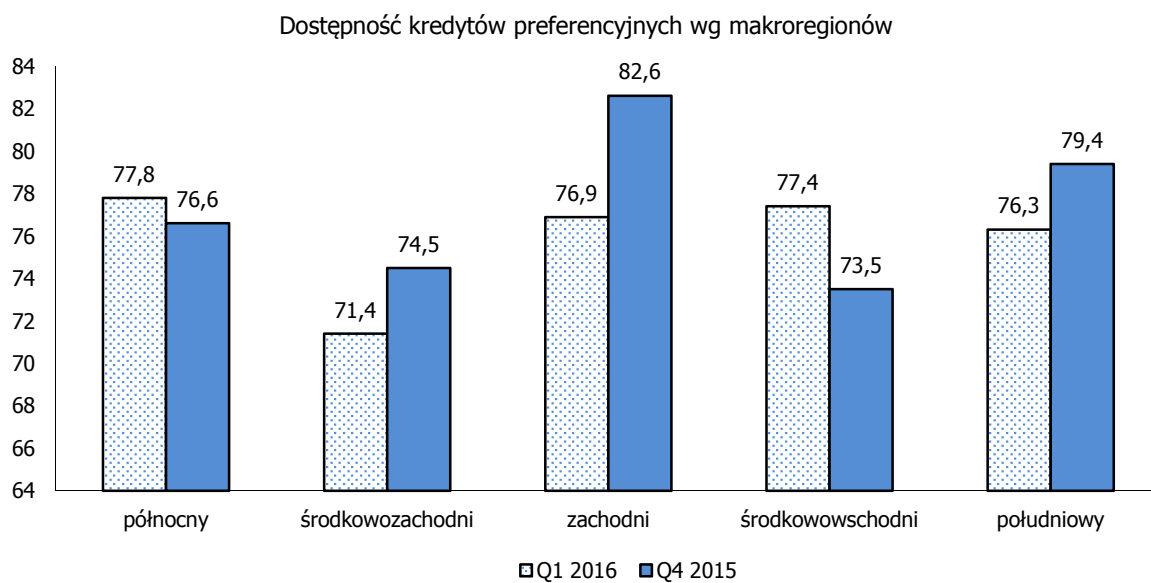
Inwestycje w budynki i budowle wg grup PKD 2007

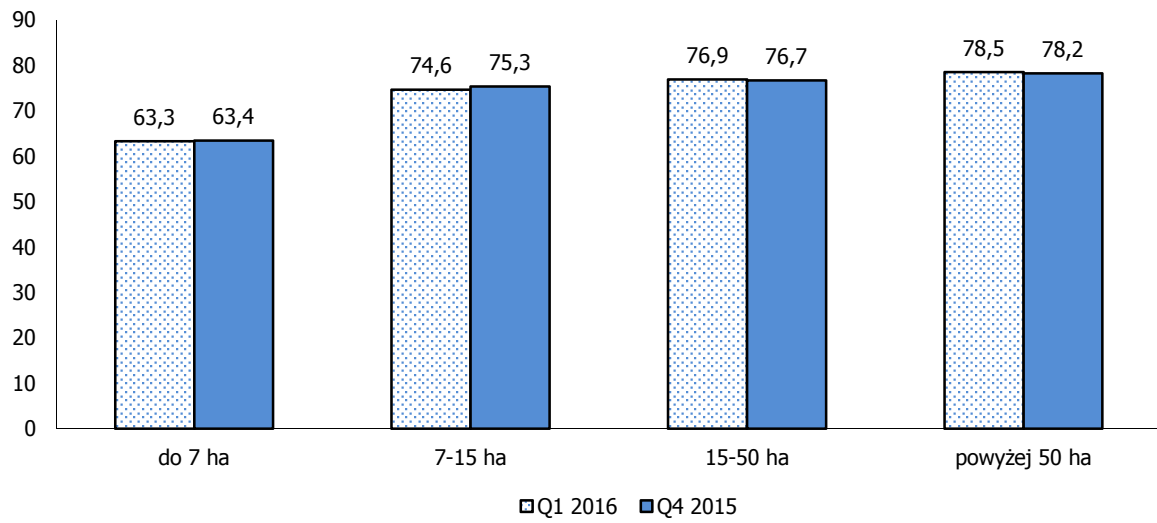
10. Dostępność kredytów preferencyjnych

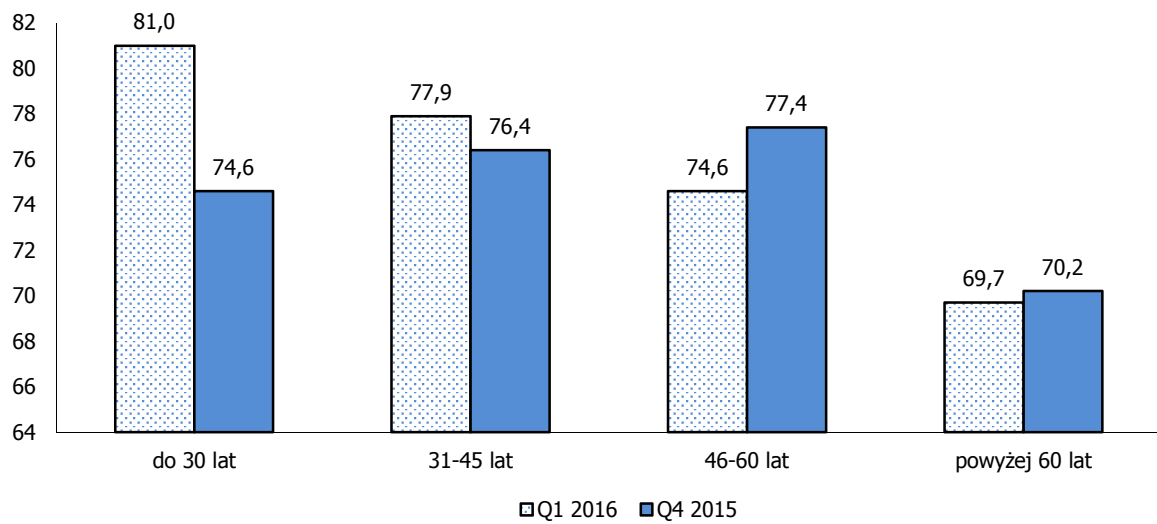
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
tak	75,2	70,9	69,9	78,5	76,3	76,3
nie	24,8	29,1	30,1	21,5	23,7	23,7

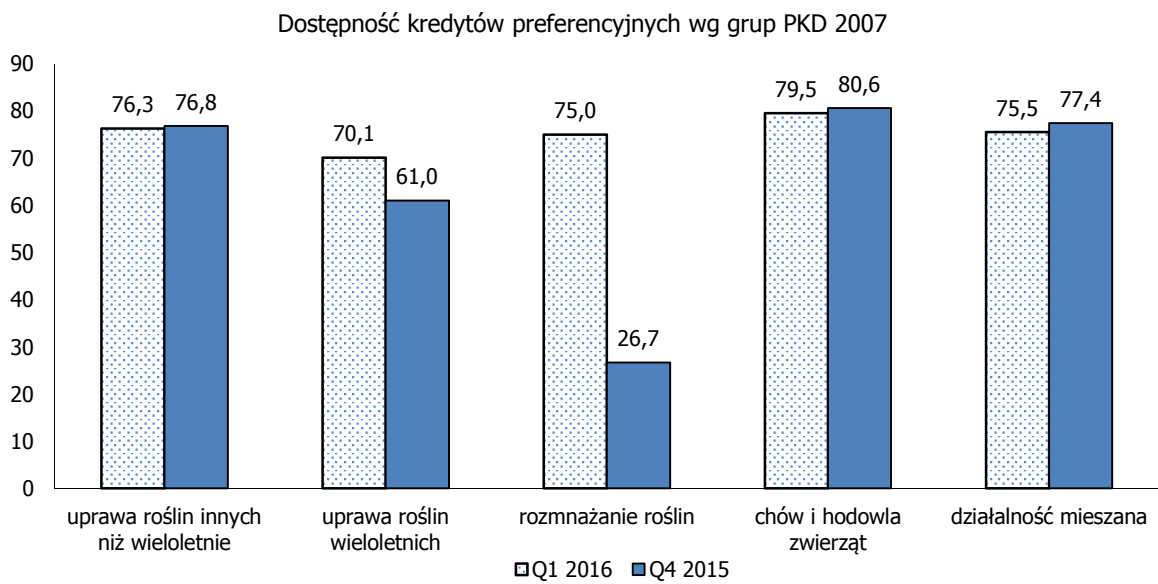
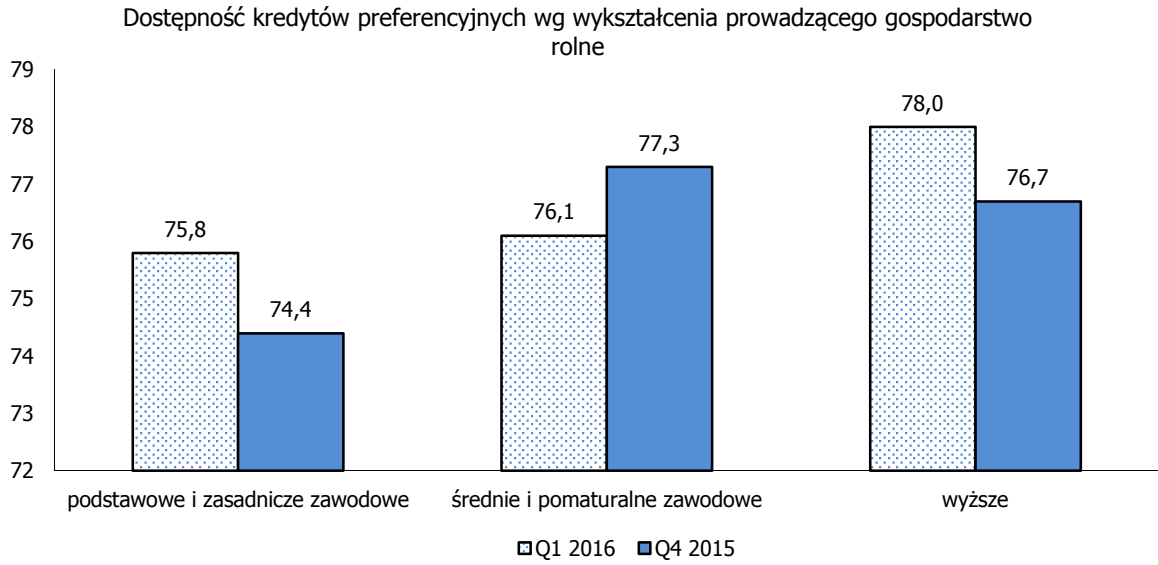

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

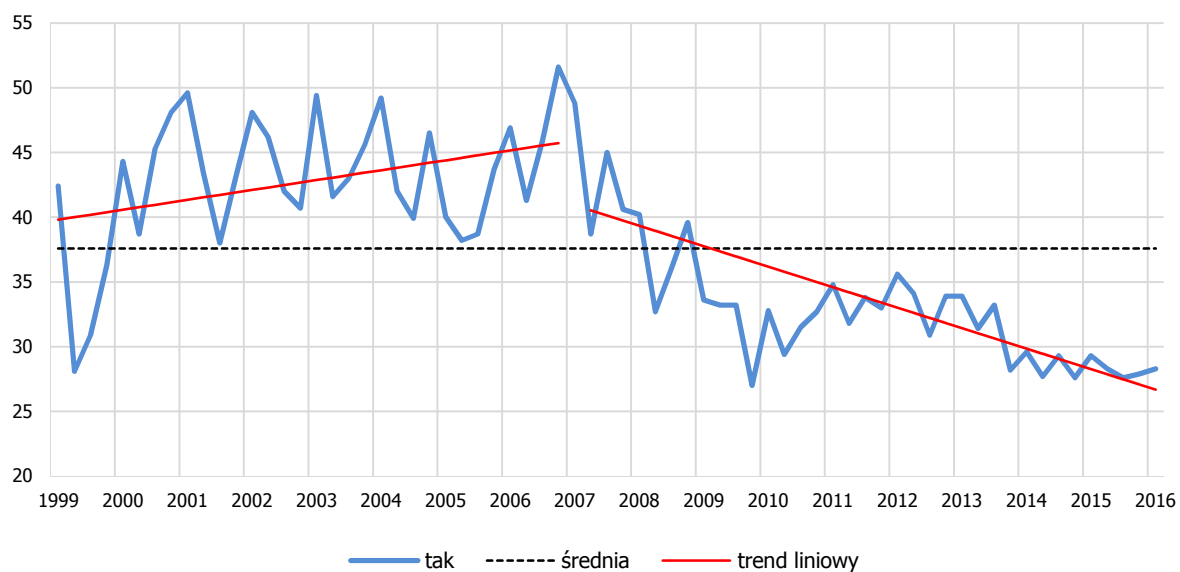

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

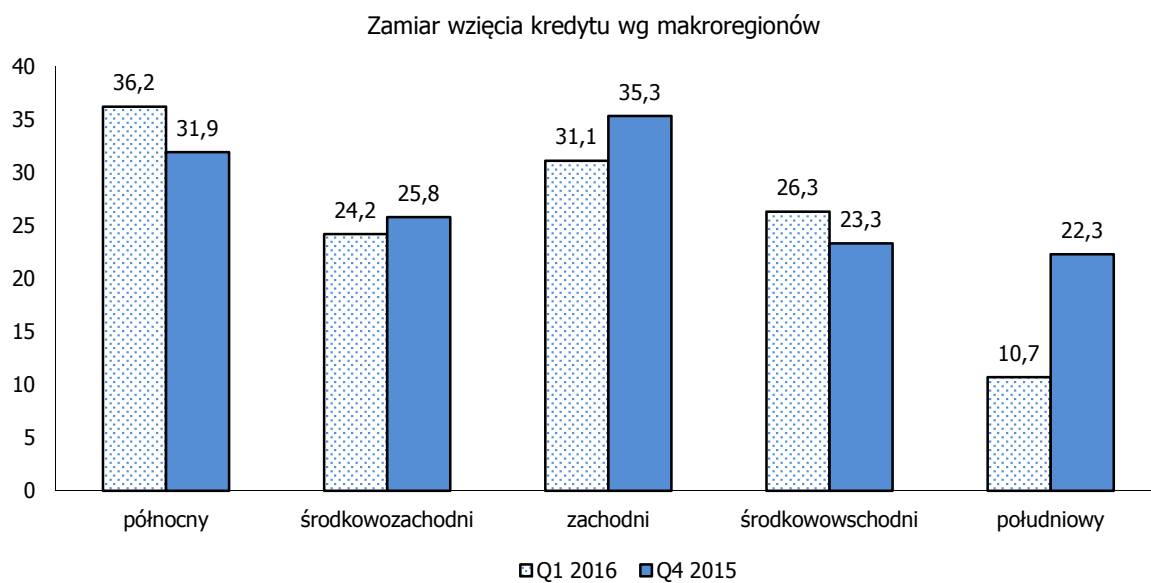

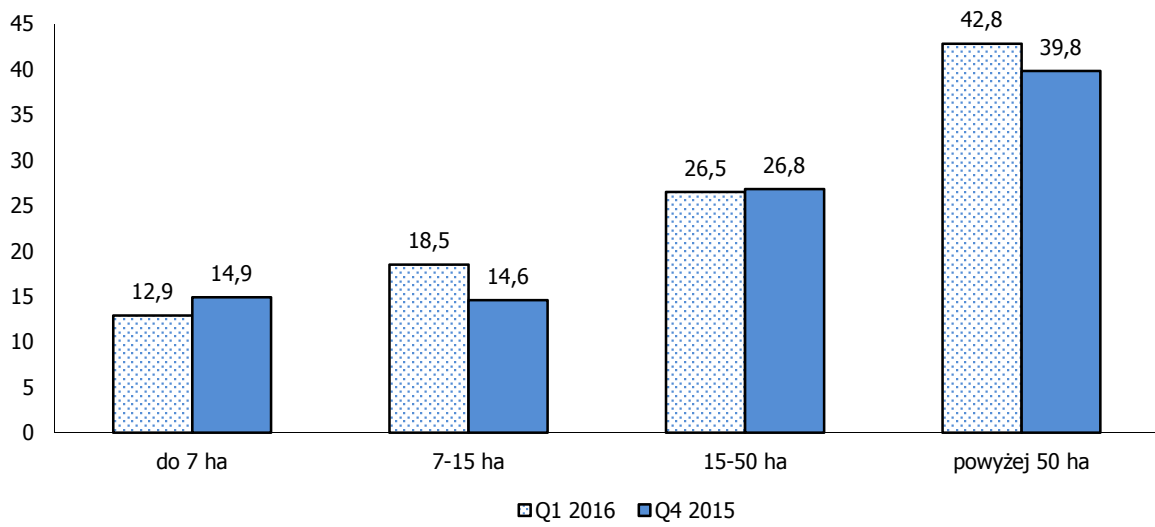
11. Zamiar wzięcia kredytu

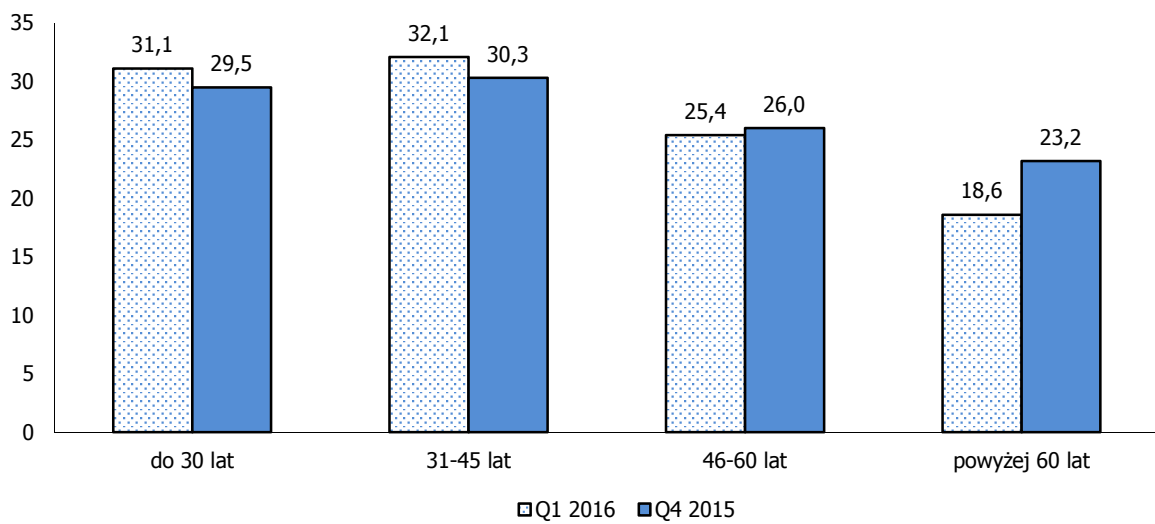
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
tak	27,6	29,3	28,3	27,6	27,9	28,3
nie	72,4	70,7	71,7	72,4	72,1	71,7

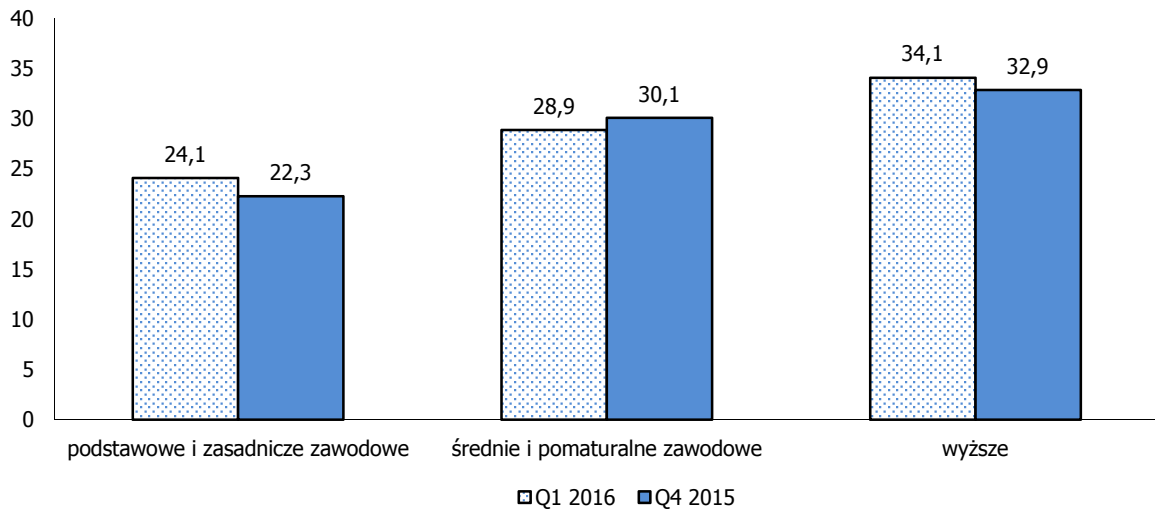
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

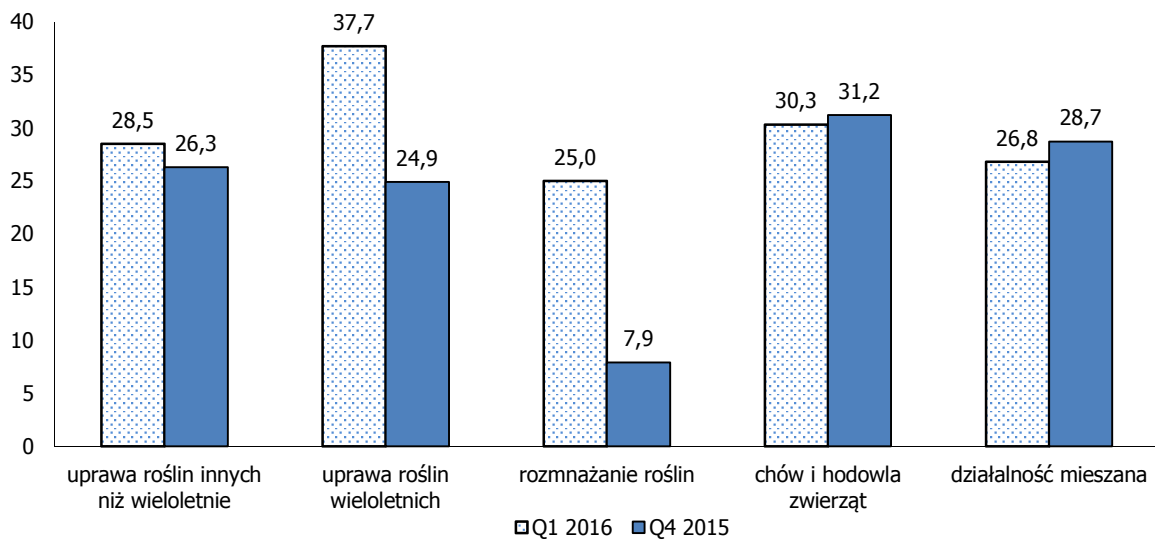
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

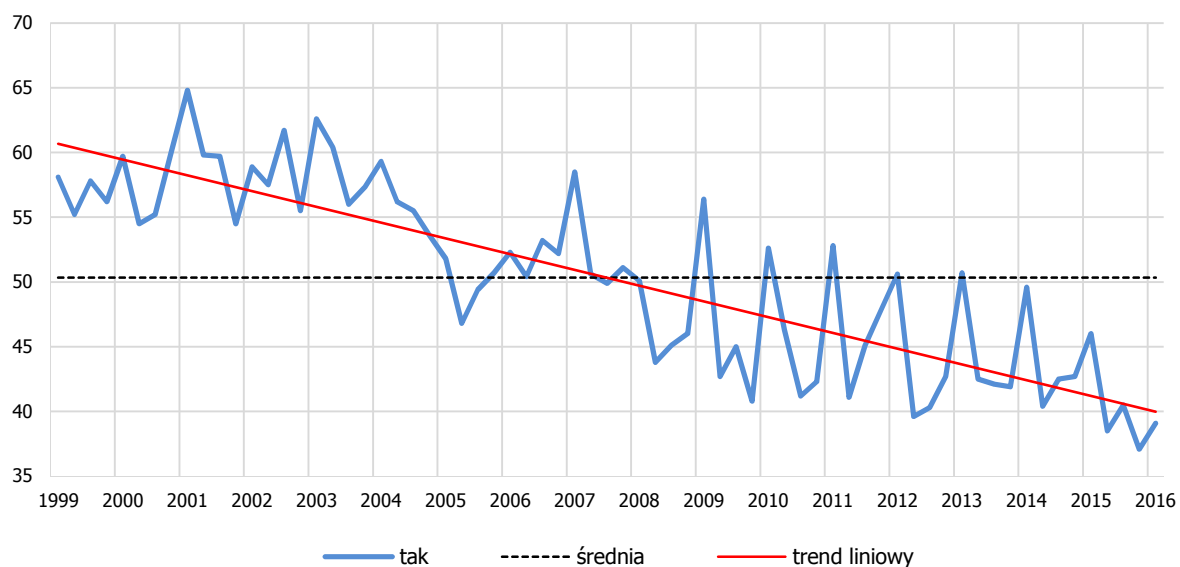
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

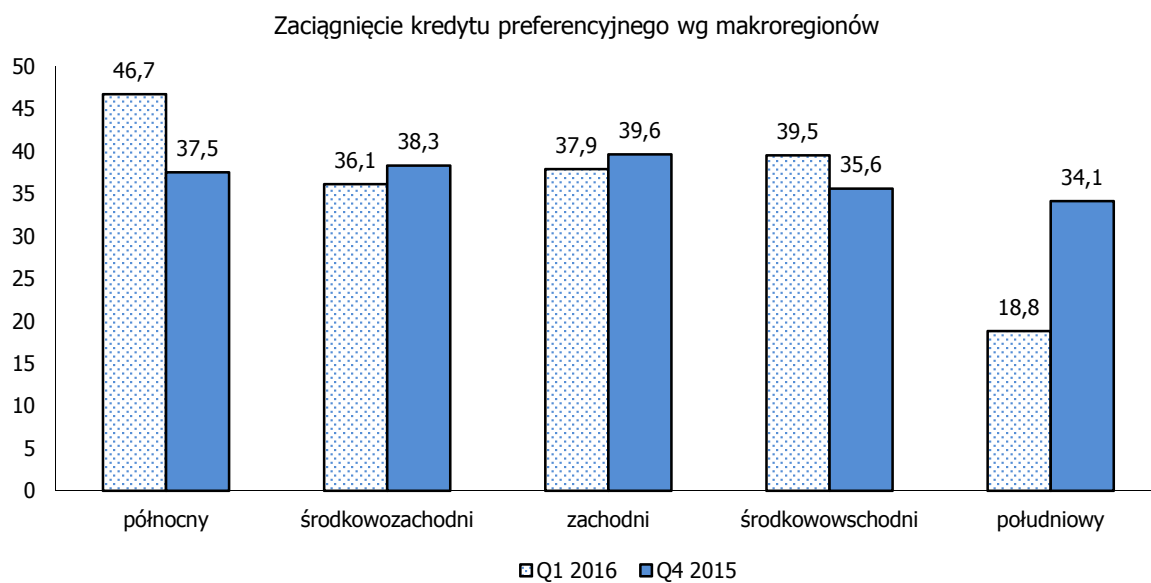
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

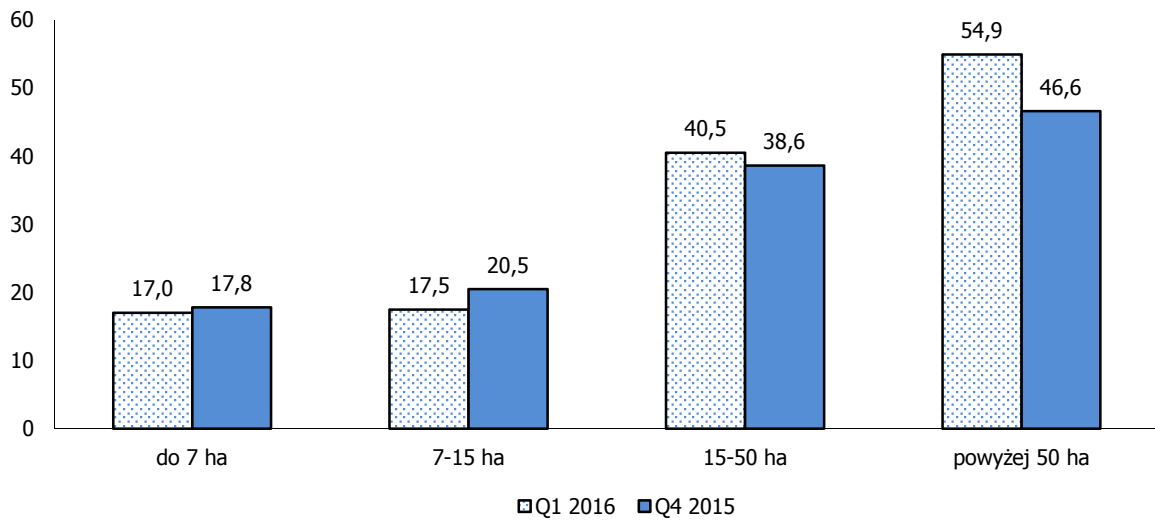
12. Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego

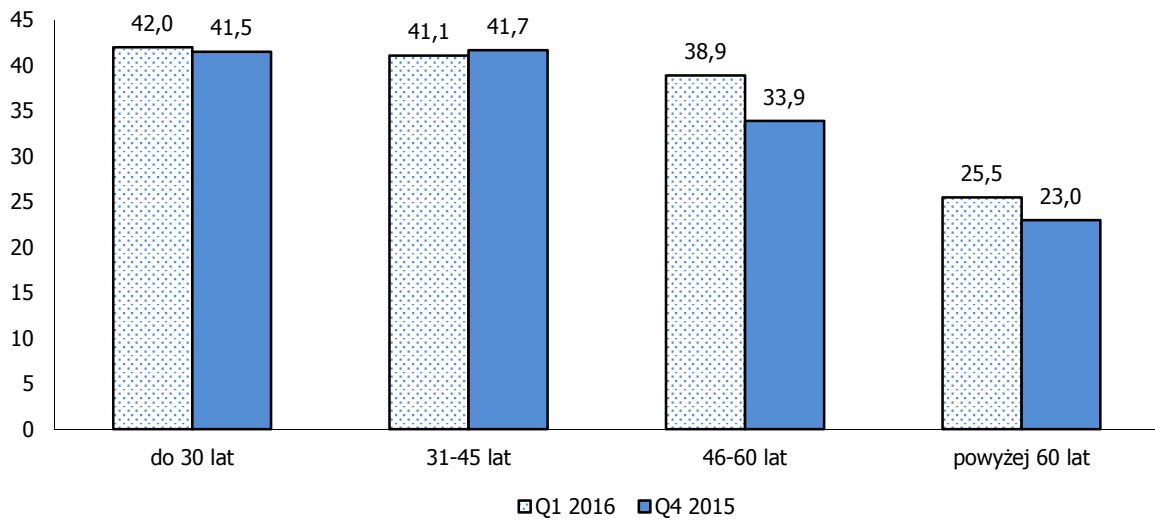
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
tak	42,7	46,0	38,5	40,5	37,1	39,1
nie	57,3	54,0	61,5	59,5	62,9	60,9

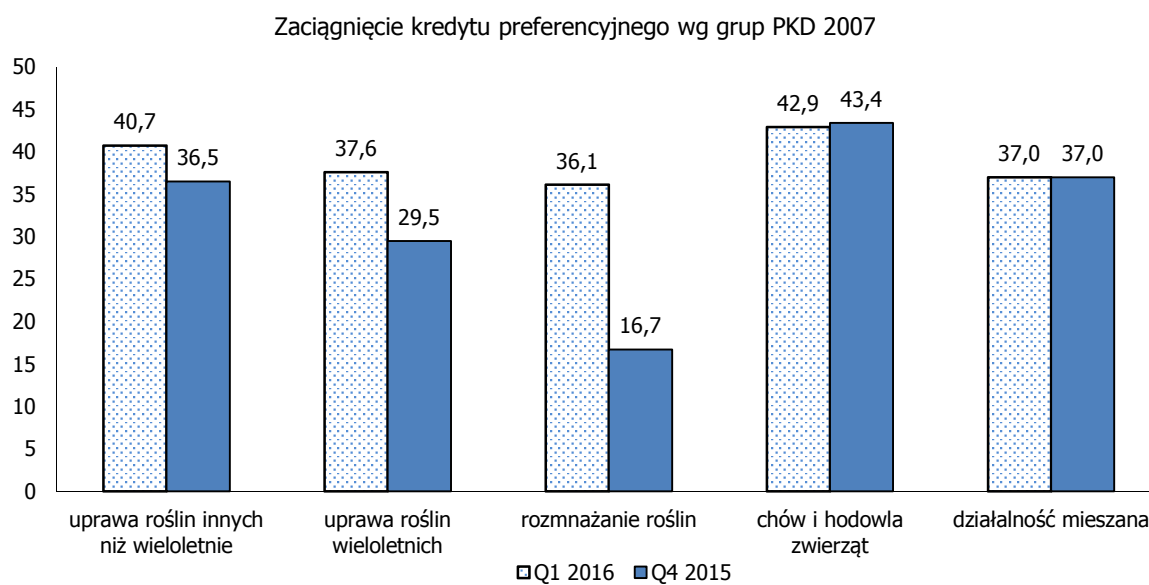
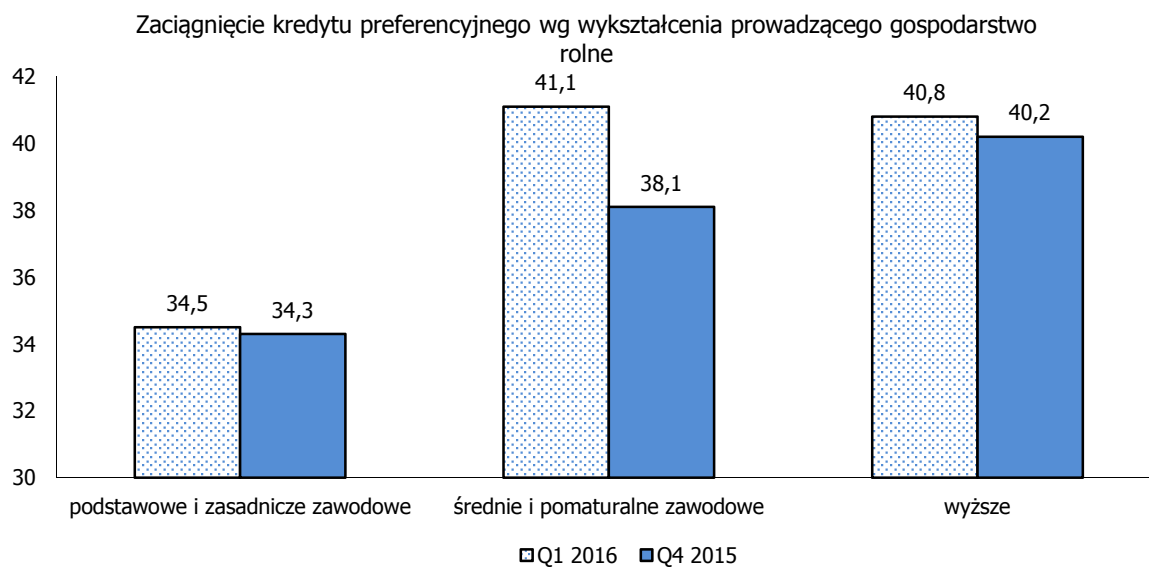

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

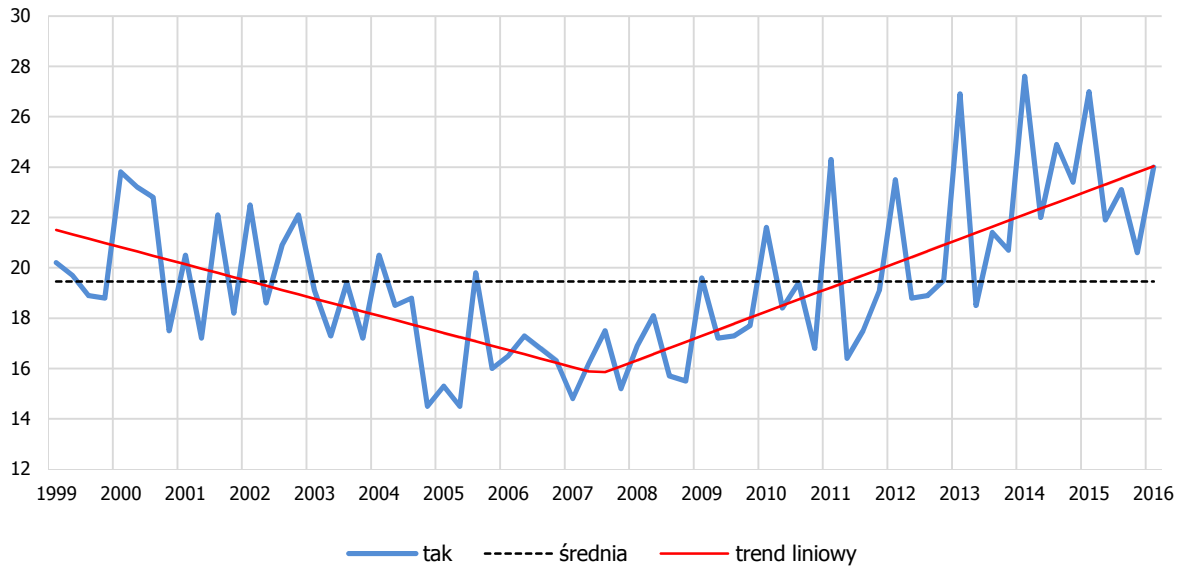

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

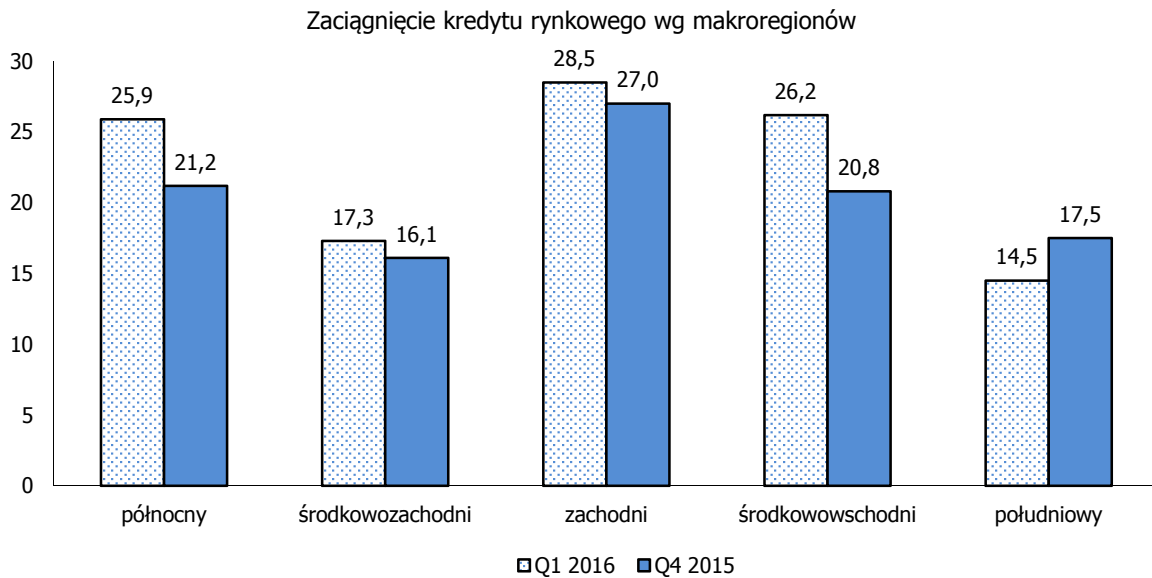

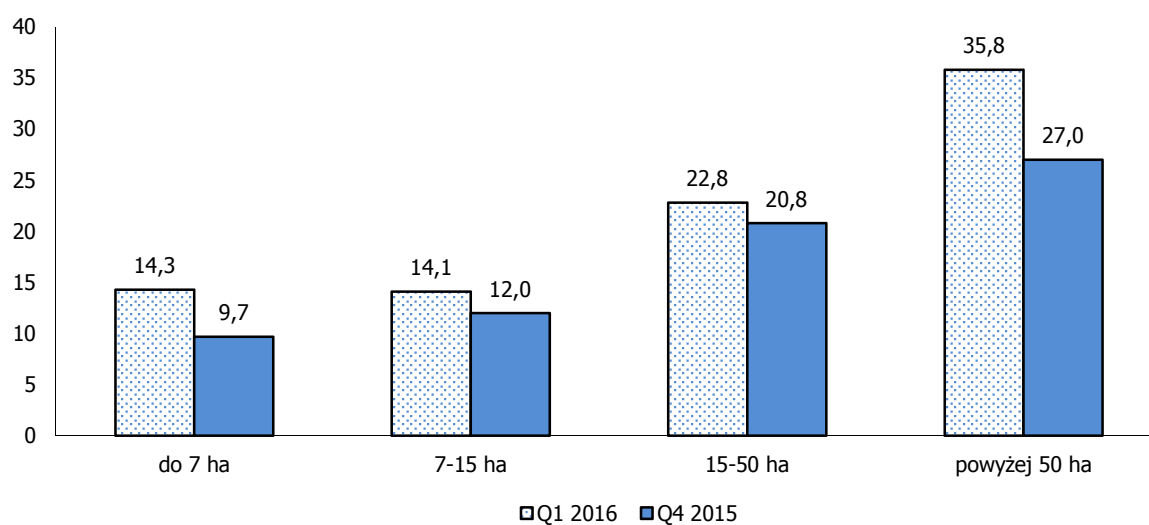
13. Zaciągnięcie kredytu rynkowego

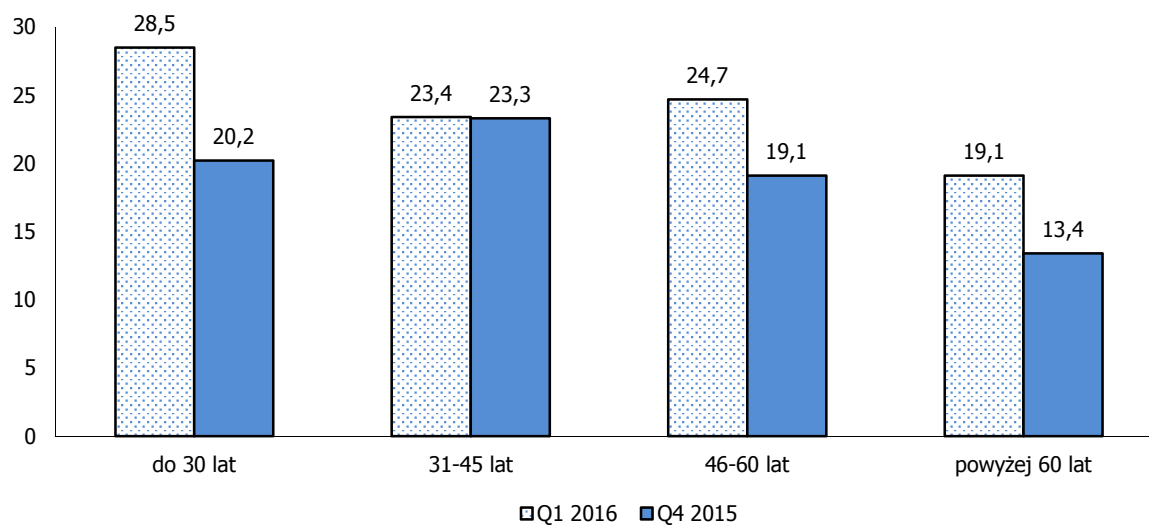
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
tak	23,4	27,0	21,9	23,1	20,6	24,0
nie	76,6	73,0	78,1	76,9	79,4	76,0

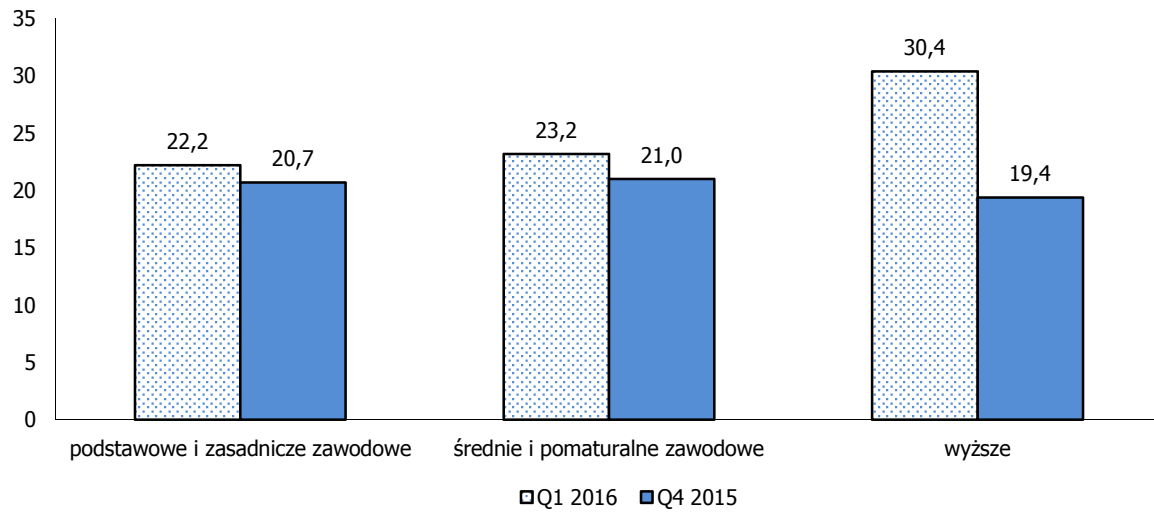
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

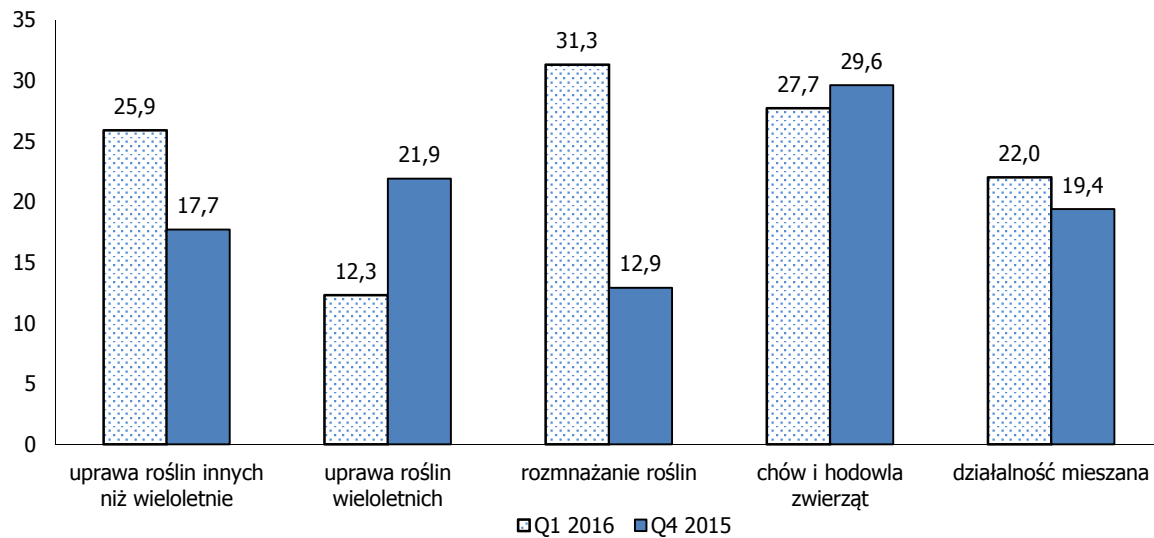
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

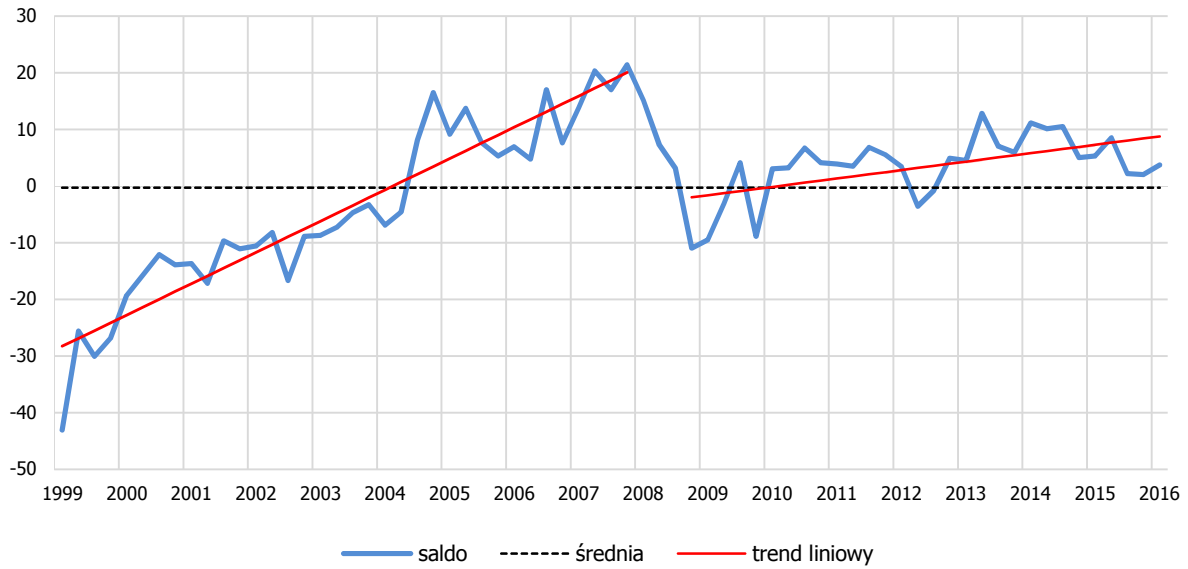
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

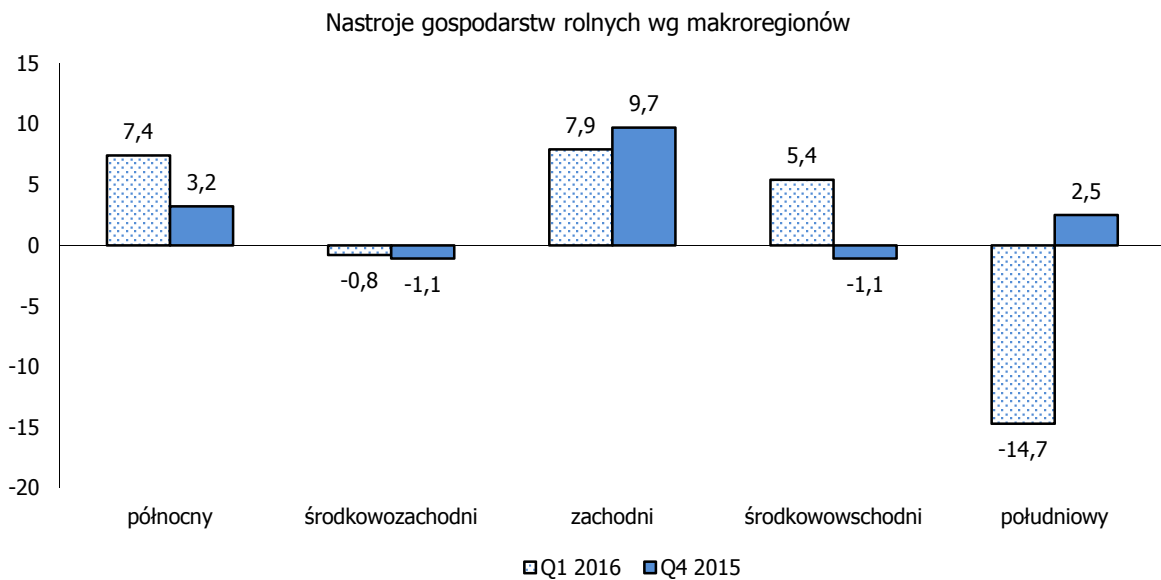
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007

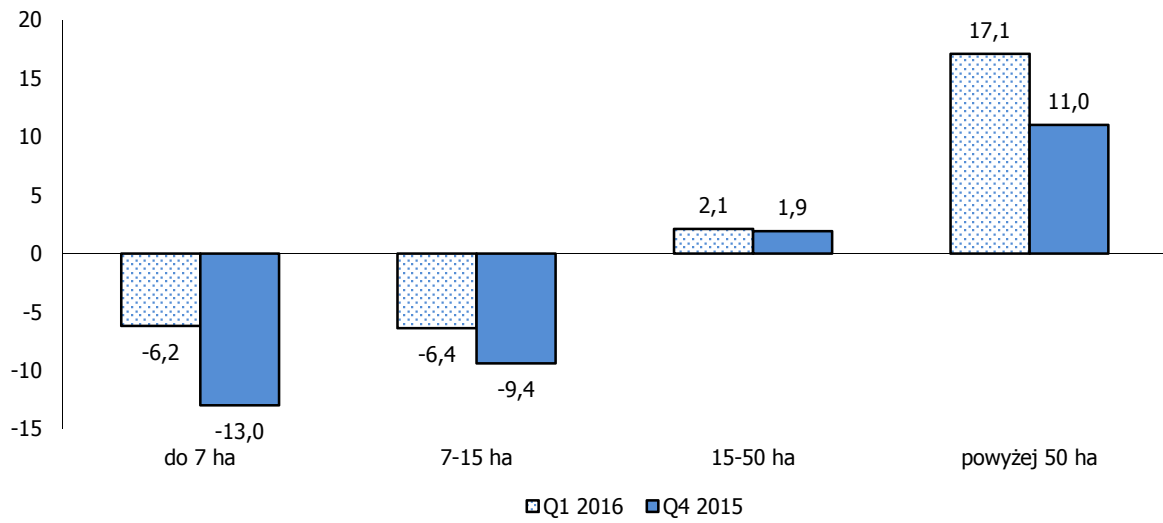
14. Nastroje gospodarstw rolnych

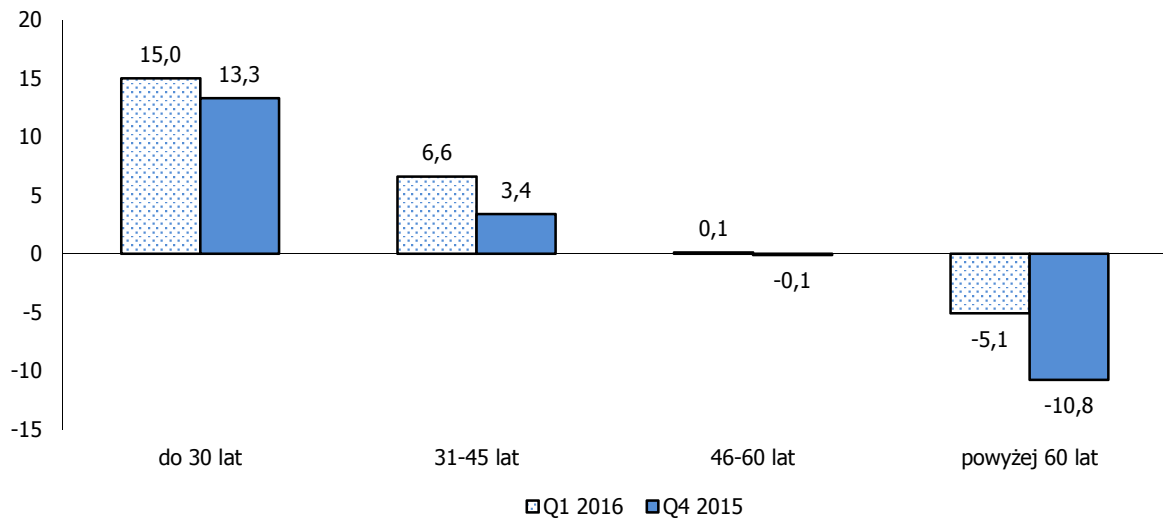
	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016
1. z ufnością	18,7	18,0	21,5	17,2	16,4	18,3
2. z obawą	67,6	69,3	65,5	67,8	69,2	67,1
3. ze strachem	13,7	12,7	13,0	15,0	14,4	14,6
saldo (1.-3.)	5,0	5,3	8,5	2,2	2,0	3,7
wskaźnika zaufania (1.-2.*0,1-3.)	-4,4	-14,0	-10,0	-6,5	-10,8	-15,2

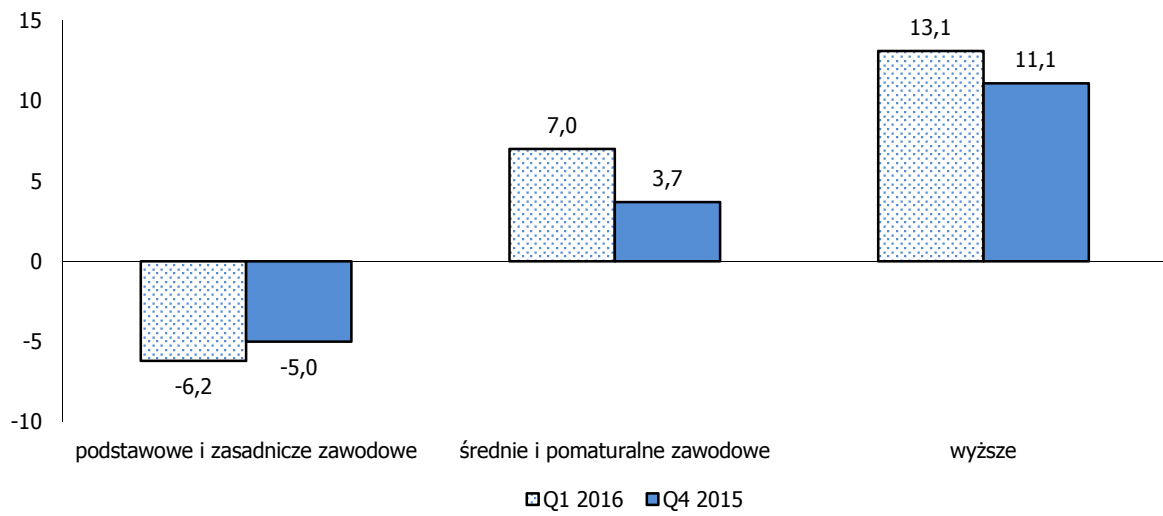
Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

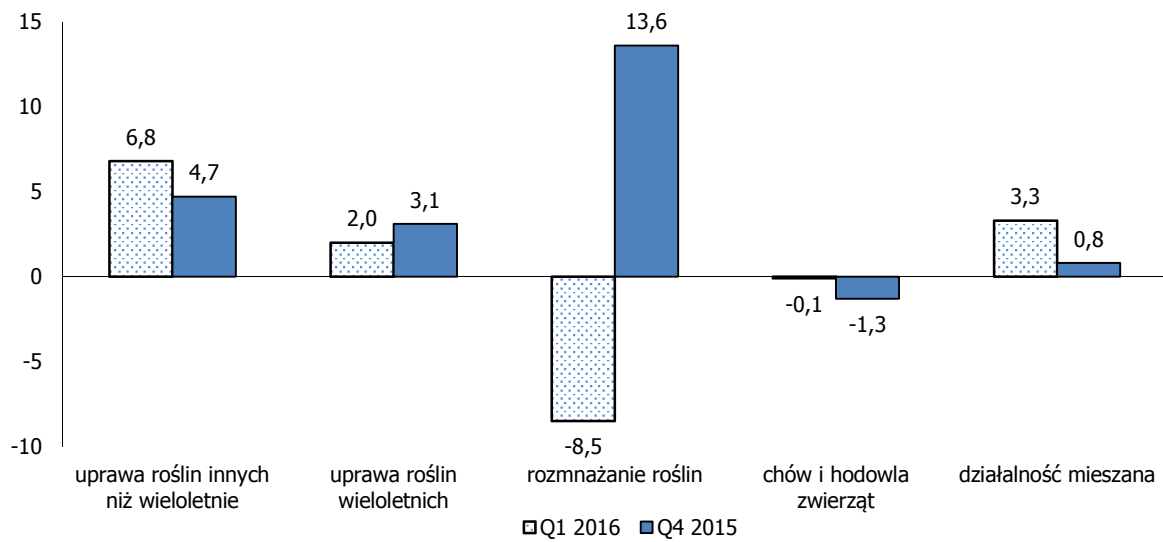
Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

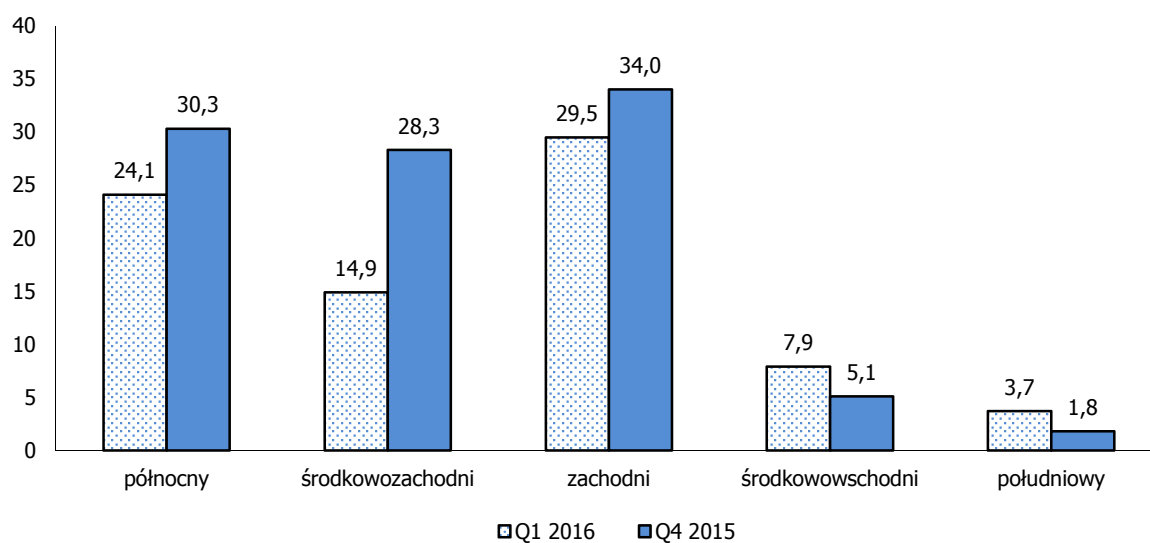
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

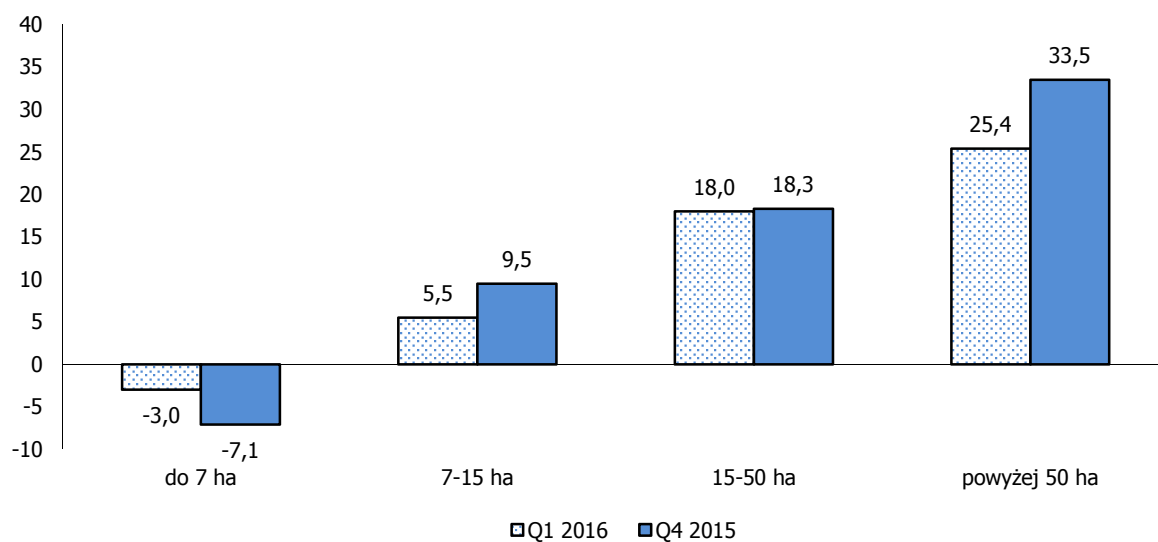
15. Znaczenie dopłat UE względem uzyskanych przychodów

	Q1 2011	Q1 2012	Q1 2013	Q1 2014	Q1 2015	Q1 2016
1. duże	45,9	45,6	44,4	42,4	35,1	35,6
2. średnie	42,1	42,5	42,5	45,2	48,9	45,6
3. małe	12	11,9	13,2	12,3	16	18,8
4. żadne, nie otrzymują	0,6	0,5	0,6	0,5	0,9	5,6
saldo (1.-3.)	33,9	33,7	31,2	30,1	19,1	16,8

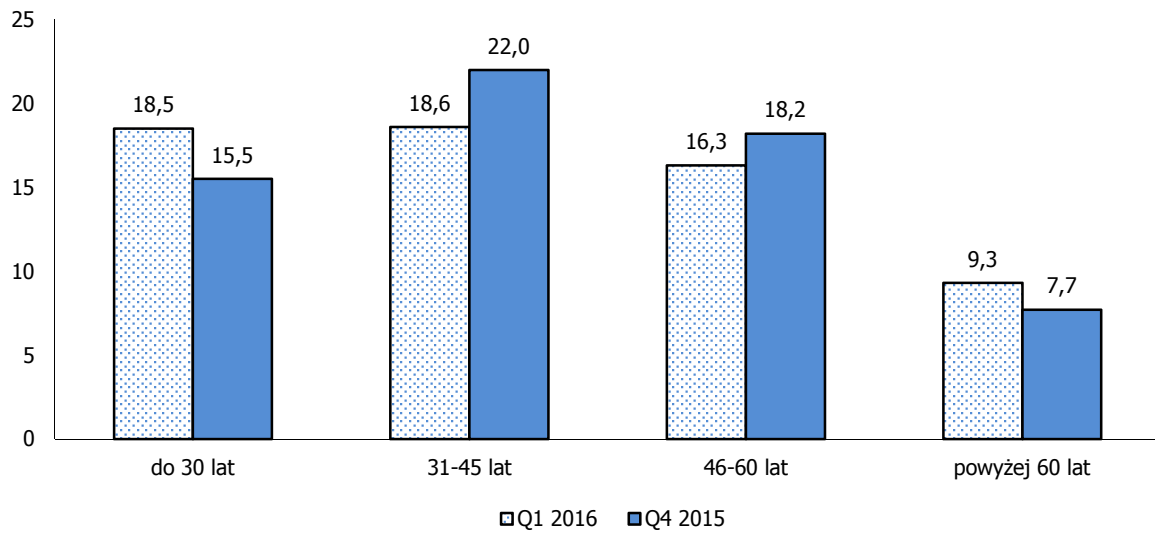
Dopłaty UE względem przychodów wg makroregionów

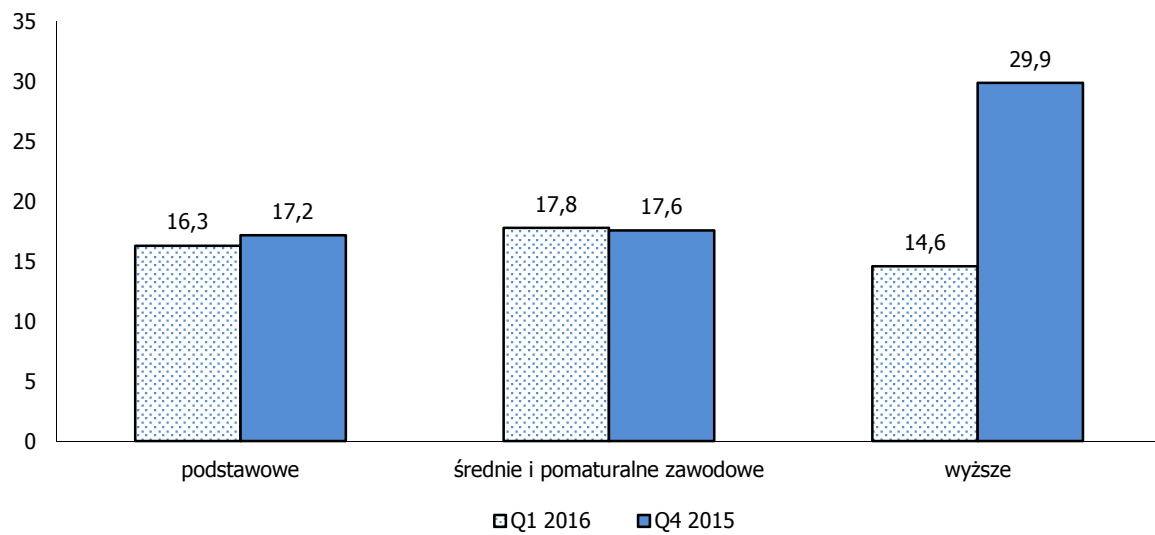
Dopłaty UE względem przychodów wg powierzchni gospodarstw rolnych

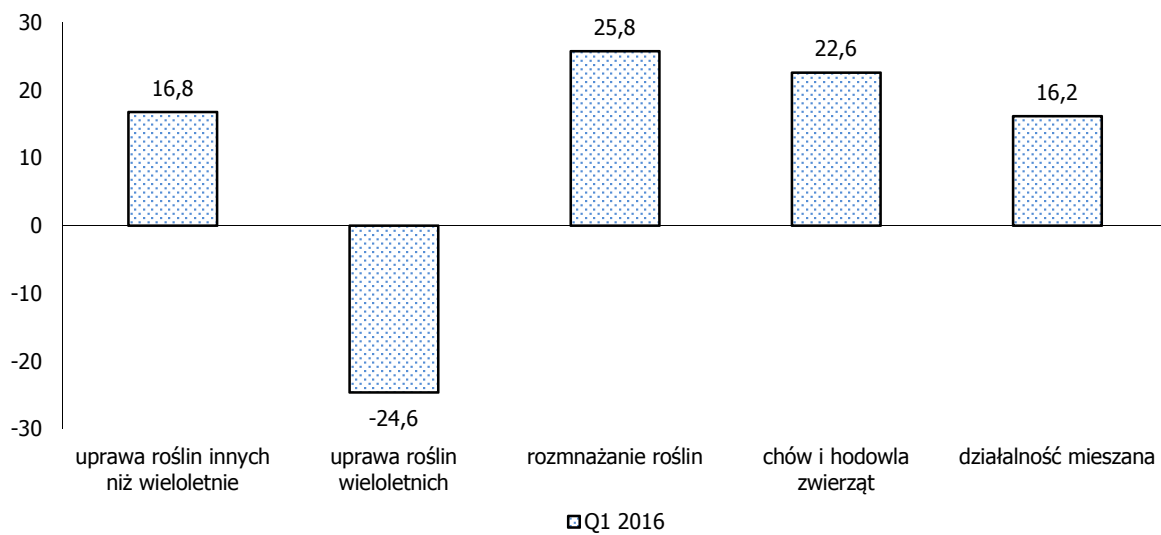
Dopłaty UE względem przychodów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Dopłaty UE względem przychodów wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Dopłaty UE względem przychodów wg grup PKD 2007

III. SUMMARY

In the 1st quarter of 2016 economic situation of Polish farms deteriorated. The IRG SGH agricultural indicator (IRGAGR) decreased by 4.4 points, from -10.8 pts to -15.2 pts. This was due to a decline in money income, greater than expected. The smoothed money income indicator, one of the two components of the agricultural indicator, fell by 7.5 pts, from -13.7 pts to -21.2 pts. The confidence indicator, the second component of IRGAGR, grew by 1.9 pts. Hence, despite the decrease in money income farmers' sentiments are on the rise. The increasing confidence indicator lifted up the general indicator. If the former had not changed (in comparison with the Q4 2015 figure), the latter would have been lower by 0.6 pts. The quarterly decline of IRGAGR is below the long-term average decrease for the first quarters (of the years 2000-2016), which is 6.4 pts. Having this in mind, and the fact that the general indicator and its components are only slightly lower than one year earlier, by 1.2, 0.9 and 1.4 pts respectively, it seems that negative cyclical factors are fading away. Shortly speaking, the deterioration of economic situation is not a surprise (as IRGAGR has been always on the decline in the first quarters of the last 16 years) but it is milder now due to rising confidence of Polish farmers.

Economic situation deteriorated in all the subgroups of farms except for those which deal with plant propagation. The indicator decreased the most for the largest farms (by 5.5 pts), located in Southern Macroregion (by 13.4 pts), raising animals (by 9.2 pts), those managed by young farmers (by 5.9 pts), and primarily educated (by 6.5 pts).

Money income and savings of farms diminished. The decrease in income makes farmers take loans. The percentage of farmers who took preferential loans grew by 2 pps, and the percentage of those who took a bank loan rose by 3.4 pts. Supply of preferential loans did not change. On the other hand, the share of EU direct payments in expenditure on agricultural production dropped. For the last 5 years the balance has fallen more than twice, and now equals to 16.8 pts.

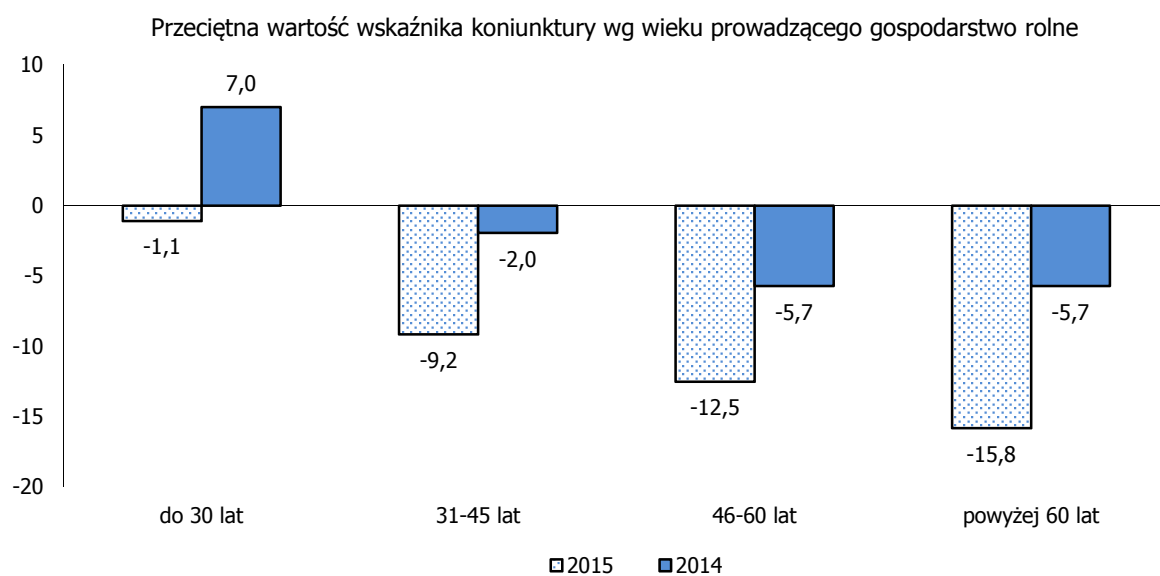
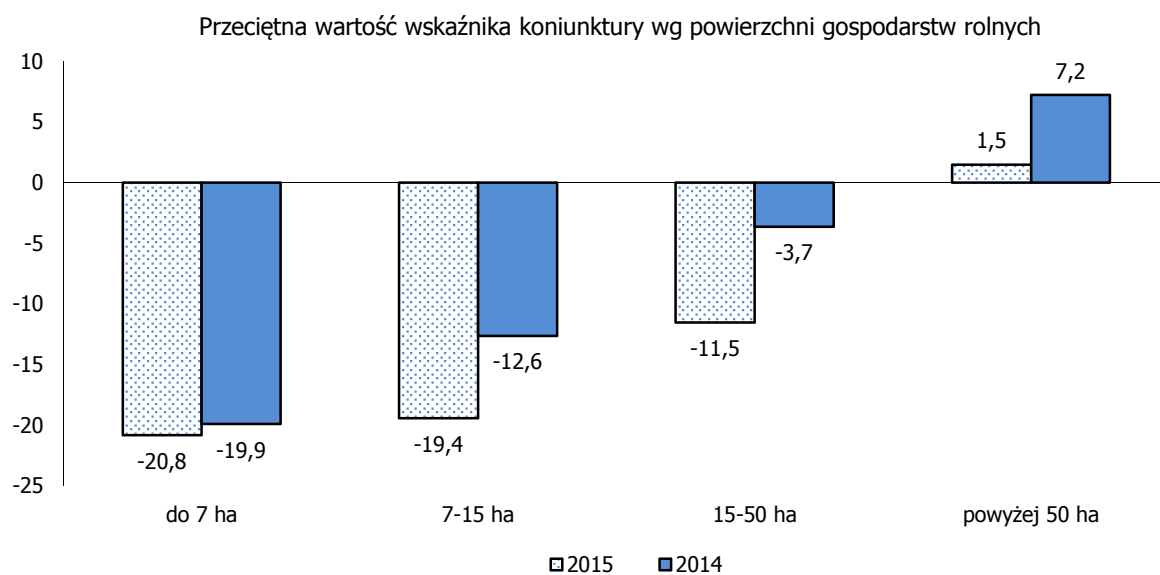
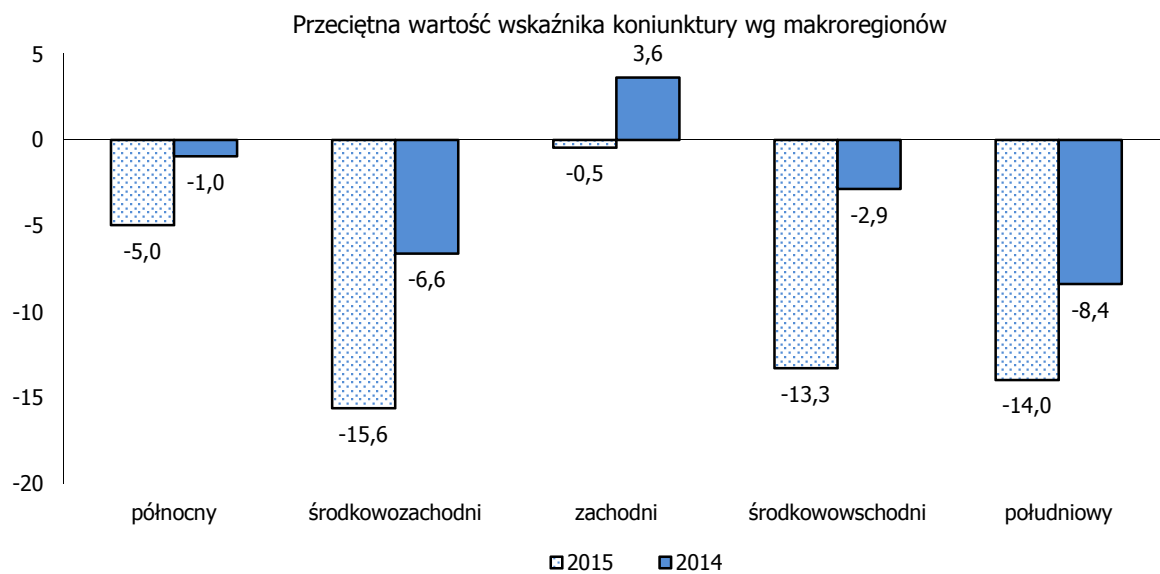
By looking at farms' expenditure one could see a sign of spring recovery coming soon. Purchases of plant production inputs and investments in machinery increased.

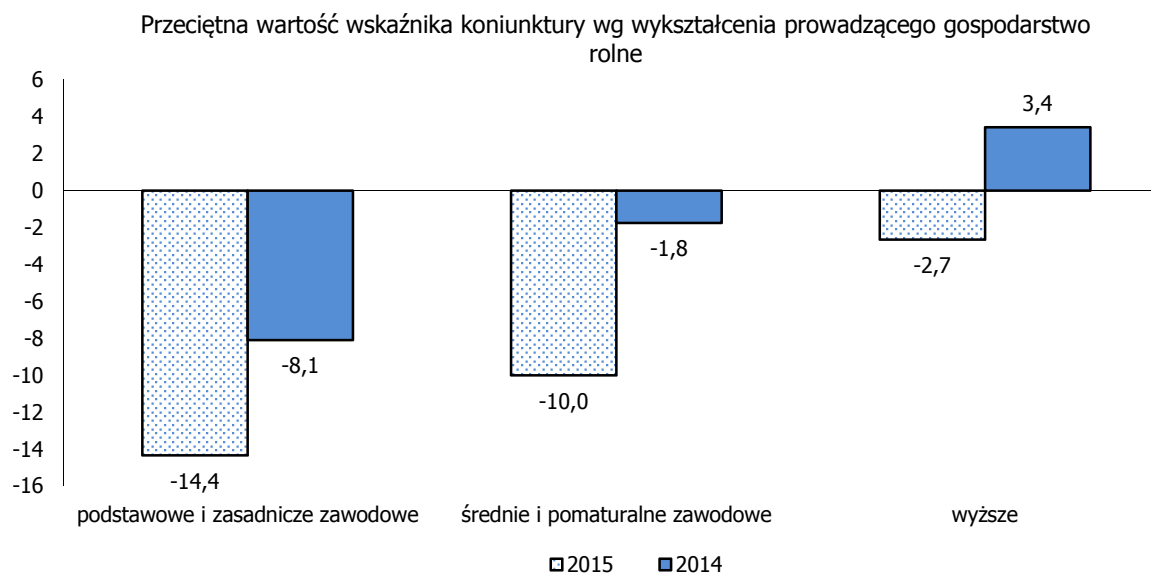
IV. KONIUNKTURA W ROLNICTWIE W 2015 R.

Rok 2015 w polskim rolnictwie stał pod znakiem pogłębienia osłabienia koniunktury, zapoczątkowanego w I poł. 2014 r. W I kwartale nastąpiło załamanie koniunktury rolnej – wartość ogólnego wskaźnika koniunktury obniżyła się o 9,6 pkt., z poziomu -4,4 pkt. (w październiku 2014 r.) do -14,0 pkt. – uwidaczniające się w większym niż zazwyczaj o tej porze roku spadku przychodów gospodarstw rolnych. Był to okres przesilenia, bowiem rozwój sytuacji w kolejnych dwóch kwartałach roku nie odbiegał od typowego przebiegu zarówno co do kierunków jak i wielkości zmian. Wraz z wiosennym ożywieniem w przyrodzie nastąpił wzrost wartości wskaźnika koniunktury o 4,0 pkt. do wysokości -10,0 pkt. (w kwietniu). Latem koniunktura uległa dalszej poprawie (wartość wskaźnika zwiększyła się o 3,5 pkt. do poziomu -6,5 pkt.), wyhamowując trwające już blisko 2 lata spowolnienie i zapowiadając jej rychłe zakończenie. Jednak sierpniowa susza mocno odbiła się na wynikach finansowych produkcji rolnej, które pociągnęły za sobą spadek wartości wskaźnika koniunktury o 4,3 pkt. W historii badania przez IRG SGH koniunktury w rolnictwie nigdy dotąd nie zanotowano równie silnego wpływu anomalii pogodowych na wyniki aktywności ekonomicznej gospodarstw rolnych. Na koniec roku wskaźnik koniunktury osiągnął wartość -10,8 pkt., zbliżoną do wieloletniej średniej. O ile więc w roku 2014 osłabienie koniunktury rolnej było spowodowane zasadniczo pogorszeniem nastrojów gospodarstw rolnych, wywołanym przede wszystkim rosnącą niepewnością w związku z zawirowaniami w otoczeniu makroekonomicznym, o tyle w 2015 r. dekonunktura wynikała głównie z obniżenia się rentowności produkcji rolnej wskutek spadku cen skupu i zmniejszenia wolumenu produkcji rażonej letnią suszą.

Sezonowy rytm zmian wskaźnika koniunktury w rolnictwie wynika z rozkładu przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych i ich wydatków na produkcję rolną w ciągu roku. Nie inaczej było w 2015 r. Wartość wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych wzrosła z poziomu -20,3 pkt. w styczniu do -15,9 pkt. w kwietniu i -7,5 pkt. w lipcu, by spaść do -13,7 pkt. w październiku. W tych samych kierunkach przebiegały zmiany wartości wskaźnika zaufania – w kwietniu zwiększyła się ona o 3,6 pkt. względem stycznia, a w październiku obniżyła się o 0,3 pkt. względem lipca. Jedyne zmiany w lipcu w stosunku do kwietnia odbiegała od sezonowego wzorca. Rolnicy wypełniają ankietę w drugiej połowie pierwszego miesiąca każdego kwartału. W ubiegłym roku symptomy suszy były w drugiej połowie lipca już zauważalne i rolnicy trafnie przewidywali mniejsze zbiory i niższe wyniki finansowe niż zwykle o tej porze roku (w szczycie aktywności rolniczej). Nastroje są bardziej podatne na wpływ czynników pozaekonomicznych niż „twarde” wskaźniki ekonomiczne takie jak np. przychody. Niespodziewane i znaczne obniżenie się wartości wskaźnika zaufania w lipcu 2015 r. (o 6,6 pkt.) zapowiadało ponadprzeciętny październikowy spadek przychodów pieniężnych z produkcji rolnej.

Badanie zróżnicowania koniunktury w zależności od wybranych cech gospodarstwa rolnego potwierdza dotychczasowe spostrzeżenia. Im większe gospodarstwo, im młodszy nim kierujący i lepiej wykształcony, tym lepiej sobie ono radzi w zmiennej koniunkturze. Bardziej efektywne są również gospodarstwa położone w makroregionach zachodnim i północnym. Szczegółowe wyniki przedstawione są na poniższych rysunkach. Pokazują one przeciętne w 2015 r. wartości wskaźnika koniunktury w badanych przekrojach gospodarstw rolnych. Dla wszystkich grup gospodarstw wartość wskaźnika koniunktury była niższa niż w 2014 r.

W 2015 r. sytuacja finansowa gospodarstw rolnych uległa niewielkiemu pogorszeniu. Wartości sald odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów i oszczędności spadły w październiku 2015 r. względem października 2014 r., o odpowiednio: 2,7 i 2,2 pkt. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o stan zadłużenia wzrosła w tym samym okresie o 9,9 pkt. (w przypadku tego pytania wzrost salda oznacza wzrost zadłużenia).

Ze zmianami koniunktury wiązały się zmiany w wydatkach gospodarstw rolnych. Były one zróżnicowane, a ich kierunek dokładnie przeciwny do kierunku zmian w wydatkach w 2014 r. Pogorszeniu koniunktury towarzyszył spadek zakupów obrotowych środków produkcji roślinnej oraz inwestycji w maszyny i urządzenia rolnicze. Wzrosły natomiast, i to znacznie, zakupy pasz treściwych (wzrost wartości salda o 17,3 pkt. w okresie IV kwartał 2014 r. – IV kwartał) oraz zwiększył się (o 2,5 pkt. proc.) odsetek gospodarstw rolnych podejmujących inwestycje w budynki i budowle.

Pogorszenie się sytuacji finansowej gospodarstw rolnych nie przełożyło się na wzrost zainteresowania finansowaniem produkcji rolnej kredytem. Odsetek rolników, którzy zaciągnęli kredyt bankowy, zmniejszył się z 42,7 % w październiku 2014 r. do 37,1 % w październiku 2015 r., a odsetek rolników, którzy zaciągnęli kredyt na warunkach preferencyjnych, obniżył się w tym samym okresie z 23,4 % do 20,6 %.

Podsumowując, rok 2015 przyniósł pogorszenie się koniunktury w polskim rolnictwie, objawiające się spadkiem dochodowości produkcji rolnej, po części wskutek letniej suszy. Pogorszenie się koniunktury było słabsze niż w 2014 r. Widoczne są oznaki zakończenia cyklicznego spadku aktywności w rolnictwie, ujawniające się przede wszystkim poprawą nastrojów rolników. Wyniki badania koniunktury rolnej w styczniu 2016 r. tchną optymizmem i wraz ze zbliżającym się wiosennym ożywieniem w produkcji rolnej dają nadzieję na trwalszy jej wzrost.